007993

Britanijos LIETUVIS

EUROPOS LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

Nr. 7 (286) LONDONAS, 1953 m. vasario 19. VII METAI

TAI BUVO 1921 M.

Senųjų lietuvių išeivių nuotraukų albumuose pripuolamai užtikau vertingas nuotraukas, vaizduojančias pirmąją lietuvių viešą eiseną Londono gatvėmis. Tai buvo 1921 metais, birželyje.

Tą dieną, daugiau kaip 500 lietuvių su milžiniškais plakatais, Lietuvos vėliavomis, dūdų orkestro lydimi, žygiavo Londono gatvėmis, reikalaudami Nepriklausomybę išsikovojusią Lietuvos valstybę priimti į Tautų Sąjungą.

Būdami tremtyje, galime suprasti, kiek tuometinė Londono Lietuvių kolonija turėjo dėti pastangų šitokią eiseną suorganizuoti.

Tuometinis Londono lietuvių parapijos klebonas, kun. Kazimieras Matulaitis, jau iš anksto per pamokslus ragino visus lietuvius, mažus ir senelius, kas tik išgali, vieningai jungtis ginti Lietuvos reikalo. Paruošiamiesiems darbams ir visai eisenai vadovavo tuo laiku Lietuvos reikalus atstovavęs K. Gineitis.

Eisena prasidėjusi ankstyvą rytą, nuo dabartinės Londono lietuvių bažnyčios ir užsitęsė iki vėlyvo tos dienos popiečio, kol pasiekė Parlamento Rūmus ir kitas Londono žymesniąsias vietas. Mažamečiai vaikai, pasipuošę tautinėmis vėliavomis ir kai kurie tautiniais drabužiais, buvo vežami specialiai paruoštame vežime, kurį traukė ketverta baltų žirgų. Eisenos priekyje lietuvių uniforma karininkas nešė trispalvę, lydimas tautiniais drabužiais apsirengusių lietuvaičių.

(nukelta į psl. 2)

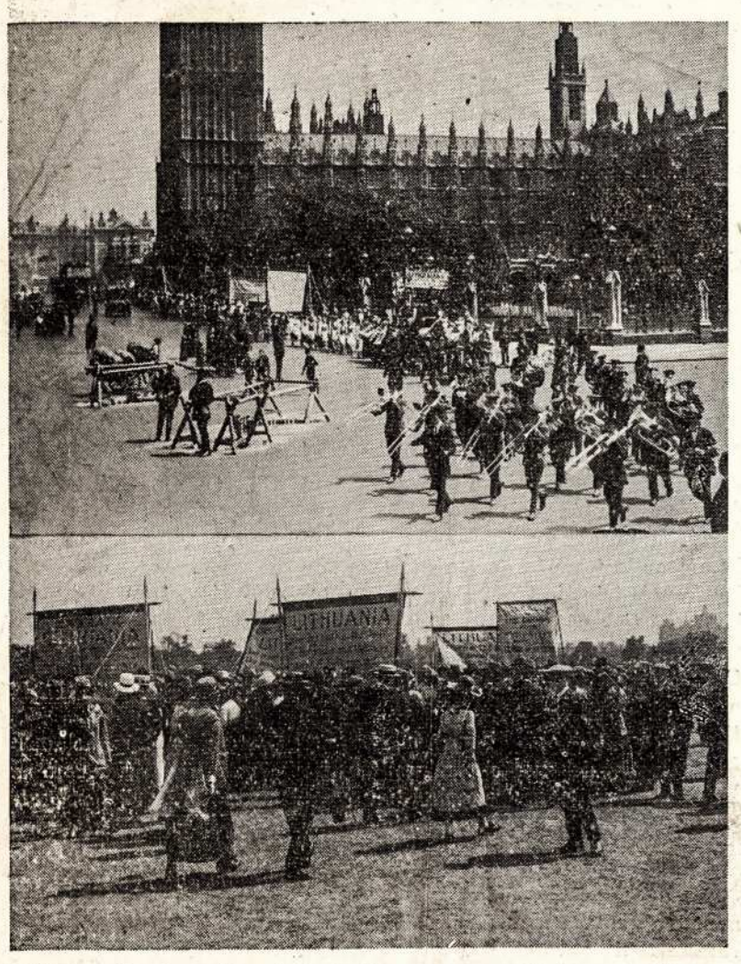

Viršuje. Londono lietuvių kolonijos eisena pro Parlamento Rūmus, 1921 metais.

Apačioje. Hyde Parke lietuvių demonstracijos dalyviai skelbia savo reikalavimus. Čia kalbėjo K. Gineitis ir kolonijos atstovai.

Viršuje. Grupė lietuvių, dalyvavusių eisenoje.

Apačioje. Londono lietuvių kolonijos atžalynas važiuoja pro Hyde Park vartus.

DBLS CENTRO V-BOS PRIEMIMAS 16 VASARIO PROGA

Kiekviename laisvojo pasaulio kampelyje, kur tik yra apsistoję tremties gyvenimo naštą nešdami lietuviai, šią ir pereitą savaitę jie minėjo 35-tąsias Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo metines, Vasario 16-tosios šventę. Nerasime didesnio lietuvių susibūrimo, kur, pagal išgales ir sąlygas, būtų šia proga nesurengtas viešas tos dienos minėjimas, primenantis, kad lietuviai niekad nepamirš tos dienos, dienos, kada buvo įgyvendinta Nepriklausomybę. Tą dieną kiekvienas lietuvių susibūrimas, kiekviena organizacija, priminė pasauliui, kad Lietuva gyva, gyva palaidota.

DBLS Centro Valdyba, turėdama šį tikslą priešakyje, Vasario 16 d. proga suruošė Londone, Lietuvių Namuose, oficialų priėmimą, pakviesdama britų ir kitų tautybių asmenis, spaudos atstovus ir taip pat tuos svetimtaučius bičiulius, kurie yra pasidarbavę Lietuvos labui.

Lietuvių Namai tą dieną jau nuo pat ryto buvo pasipuošę mūsų trispalve vėliava, o viduje buvo ruošiamasi pagal galimybes kuo iškilmingiau sutikti garbinguosius svečius.

Britų spaudos atstovams, prieš oficialią minėjimo pradžią, specialioje spaudos konferencijoje, paaiškinta 16 Vasario dienos reikšmė, dabartinė Lietuvos padėtis, lietuvių kovos dėl laisvės akupacijų metais ir tremtinių, atsidurūsių laisvame pasaulyje tikslai, uždaviniai ir nepalaužiama valia siekti krašto nepriklausomybės, kurios 35-tąsias metines minėdami, šio krašto organizuoto lietuvių vieneto atstovai — Centro Valdyba ta proga ir sukvietusi šią spaudos konferenciją. Britų spaudos atstovams buvo vietoje išdalinta specialiai paruošta informacinė medžiaga apie Lietuvą. Taip pat Londono laikraštininkams parodyti pavyzdžiai, kaip sovietiniai agentai sumedžioja šitame krašte lietuvių tremtinių adresus ir vėliau nesiliauja siuntinėję komunistinį propagandos šlamštą.

Į surengtą DBLS Centro Valdybos Lietuvos Nepriklausomybės dienai paminėti priėmimą atsilankė visa eilė garbingų svečių. Jų tarpe Lietuvos Ministeris B. K. Balutis, gen. St. Raštikis, prof. K. Žalkauskas, Latvijos ministeris Zarinš su ponia, Estijos Ministeris Thorma su ponia, D. Britanijos karališkosios giminės garbingoji viešnia Duchess of Athol (Karaliaus Jurgio V-tojo sesuo), buv. D. Britanijos pasiuntinys Lietuvoje Mr. Preston su ponia, Mr. Gordon, Amerikos Ambasados pirmasis sekretorius, Captain ir Mrs. Kerby iš Home Office, Parlamento narys Sir Victor Raikes, K.B.E., M.P., Parlamento narys Alfred Bossom, M. P., DBLS Garbės narys Harrisonas su ponia, laikraštininkas M. Mitchell su Mrs. A. Mitchell, daugelio draugingų tautų išeivijoje organizacijų atstovai ir Londone gyveną lietuviai visuomenininkai.

Br. D.

SIGNATARU ZODIS

Keletas klaustukų Vasario 16-tosios proga. Vykdomosios Tarybos Informacijos Tarnybos kviečiamas kaip Vasario 16 d. Akto signataras šiemetinės tos šventės proga pareikšti per Eltą savo mintis ar samprotavimus lietuvių visuomenei ir laikydamas tat mūsų autoritetingų veiksnių atleidimu manęs nuo pernai metais gegužės mėn. mūsų spaudos dalyje paskelbto man draudimo naudotis Lietuvos piliečio teise viešai reikštis politinės veiklos srityje, nesiimu čia plačiau išnaudoti savo signatarinę privilegiją, per 35-rius metus tiek kartų tos šventės progomis sakydamasis gyvu žodžiu spaudoje, net atskirais rašinėliais, o ir šiemet jau ką tik panašiu net du pasisakymu pasiuntęs „Lietuvių Dienoms“ ir ALTo Čikagos skyriui, teatžymėsiu čia dalyką, kuris man atrodo nesąs mūsų visuomenėje pakankamai įsąmonintas. Turiu galvoje mūs santykius su kitom tautomis, ypačiai su tomis, kurios yra atsidūrusios, kaip ir mes, bolševikinėje nelaisvėje ir vergijoje.

Aš neabejoju, esu tikras ir net žinau, jog mūsų rezistencinei politikai vadovauja veiksniai labiau ar mažiau, gyviau, šalčiau tokius santykius palaiko, juos bendriems mūsų reikalams naudoja ir iš visa seka rezistencinę artimesnių ir tolimesnių mūsų kaimynų ir net nekaimynų veiklą. Nemanau, čia nedrįstu tų mūsų veiksnių ko „mokyti“ ar jiems ką iš šalies nurodinėti. Man rūpi pati visuomenė, kurios narys jaučiuosi ir aš esu, ir spauda, kuri visuomenės nuomonei, nusistatymui, įsitikinimui susidaryti turi turėti — ir tikrai jos turi — reikšmingos, dažnai lemtingos įtakos. Toje spaudoje, įvairiuose arba net tik viename kitame laikraštyje laikas nuo laiko skaitome trumpą ar kiek platesnę informaciją, dažnai mūsų veiksnių teduotą, apie vieno ar kito mūsų kaimyno rezistencinį žygį ar kuriuos jį veikiančius sunkumus, nesusipratimus ir pan., bet toji informacija taip yra reta, kartais gal atsitiktinė, dažnokai taip išlaižyta ir kazioniškai negyva („besielė“), jog yra pagrindo paabejoti jos tikslingumu ir veiksmingumu, tai ir visuomeniniu jos naudingumu. O tuo tarpu, rodos, aiški būtų mums visuomeninė ir politinė nauda, jei galėtume iš mūsų spaudos nuolat reguliariai ir išsamiai orientuotis, sekti nekartą vienam ar kitam mūsų reikalui kai ką pasigauti iš kitų tautų rezistencinės ir net tik išeivinės veiklos.

Tarptautiniuose politiniuose santykiuose perdaug jau išlyginami, niveliuojami, nutautinami kaip „pabaltiečiai“ (trys Pabaltijo tautos - valstybės), ar dug skaitome žinių mūsų spaudoje apie dviejų čia mūsų partnerių politinę, o ką jau sakyti — tautinę, visuomeninę, net tik išeivių veiklą arba šiaip jų gyvenimą? Ką mes apie tai žinome? Ko pasimokėme? Piktinamės lenkų veržlumu, išgirsdami apie jų neatsisakymą nuo Vilniaus, įsikibus tebesilaikant jiems ir vakarinių orderinių sienų, ir nustembame patyrę, jog ir gudai savinasi iš mūsų mūsų sostinę, bet ar sekame vienų ir kitų jųjų žygius ir veikimą, ar stengiamės pažinti išeivinį jų judrumą, tarpusavinius jų ginčus ir nesusipratimus, stiprybes ir silpnybes? Iš kur kitur visuomenė galėtų visa tat patirti, pažinti, kaip ne iš savo spaudos? Kiek išgirstame apie politines ukrainiečių grumtynes su išeiviniais maskolių politikais, bet ar iš mūsų spaudos šykščiai teikiamų apie tat informacijų mes, jos skaitytojai, galime susiorientuoti, kaip rimtas yra čia ukrainiečių vaidmuo bendroje visų carizmo, o dabar stalinizmo pavergtų tautų nepriklausomybinė pozicijoje maskoliškojo imperializmo atžvilgiu? O kiek esame informuojami šiaip apie tautinę ukrainiečių veiklą — tų mūsų tikriausių, rašytųjų sutarčių su mumis nei nereikalingų, politinių bendrakeleivių, ypačiai aiškių Vilniaus -

(nukelta į psl. 6)

Prof. KAROLIS ŽALKAUSKAS LONDONE

Pereitą savaitę iš Vokietijos į Londoną atvyko VLIKo Vykdomosios Tarybos Pirmininkas, prof. K. Žalkauskas.

NEPATAIKĖ

Kairo dienraštis „Al Balagh“ įspėja, arabus kad nesitikėtų iš Sovietų Rusijos jokios pagalbos arabų ginčuose su Izraelio valstybe. Jei laikinai Sovietų Rusija ir paremtų arabus, — pastebi dienraštis, tai ji darysianti tik todėl, kad pasiekus savo tikslų, kurie visiems yra gerai žinomi.

Egipto užsienio reikalų ministerijos pareigūnas pareiškė, kad žydų persekiojimas Rusijoje, lygiai kaip anuomet tų žmonių persekiojimas Vokietijoje, padidins žydų antpludį Izraelio valstybėn ir tuo būdu dar daugiau pasunkis esamą arabų padėtį Palestinoje. Tokiu būdu arabai turėtų suprasti, kad Kremliuje įsigalėjęs antisemitizmas arabams yra labai nenaudingas reiškinys.

Tokio. Du amerikiečių gamybos sprausminiai lėktuvai apšaudė rusų lėktuvus, bandžiusis įskristi į Japonijos teritoriją. Amerikietiškų lėktuvų įgulas sudarė japonų lakūnai.

* * *

Viena. Vengrijos vyriausybė pašalino iš užimamų vietų per 800 kunigų, įtariamų prišvalstybiniu nusistatymu. Jie pasiųsti dirbti į ūkius ir įmones.

* * *

Kairo. Vieno viešbučio vedėjo seife buvo rasta keturiolika protestatinių kopijų dokumentų, neseniai Egipte viešėjusių diplomatų. Viešbučio vedėjas areštuotas ir kaltinamas talkininkavęs ir pradėjęs šnipams.

* * *

Maskva. Stalinas priėmė Indijos ambasadorių, Krishna Menon, ir kalbėjosi su juo pusę valandos. Manoma, kad pasikalbėjimo tema buvo Korėjos karas.

* * *

Kopenhaga. Penki šimtai danų kareivių pasišalino iš kareivinių, protestuodami prieš karinės prievolės pratęsimą. Kitose kareivinėse kareiviai paskelbė bado streiką. Karinė prievolė buvo pratęsta iš 12 mėn. į 18 mėn.

7 DIENOS

Berlynas. Komunistai pagrobė vakarinio Berlyno Laisvosios demokratų partijos saugumo specialistą Wolfgang Hoher. Spėjama, kad viename restorane jis buvo pavaišintas cigarete su migdančiais vaistais ir po to automobilu pergabentas į Sovietų zoną.

* * *

Maskva. „Literaturnaja Gazeta“ aštriai puola Izraelį, kad šis palaiko rasinę nelygybę. Laikraštis nurodo, kad Izraėlyje yra įsteigtas „geto“ arabams ir suvaržyta jų judėjimo laisvė.

* * *

Vašingtonas. Septynių arabų valstybių diplomatai pranešė atitinkamoms JAV įstaigoms, kad bet kokia pagalba Izraeliui sudaro pavojų Viduriniųjų Rytų saugumui.

* * *

Seul. Korėjos prezidentas Syngman Rhee atsakė neigiamai į maršalo Chian Kai Sheko pasiūlymą atsiųsti kinų nacionalistų dalinius į Korėją.

* * *

Berlynas. Rytinio Berlyno pasienio apsaugą perima rusų kariuomenė. Palei sieną statoms spygliuotų vielų kliūtys, kasami grioviai ir nuolat patruliuoja sustiprinti patruliai ginkluoti automatiniais pistoletais. Šiomis priemonėmis tikimasi sustabdyti bėgimą iš rytinės Vokietijos į Berlyno vakarinius sektorius.

* * *

Maskva. „Pravda“ skaudžiai kritikavo Rusijos sveikatos ministeriją, kad ši toleravo nepajėgius gydytojus, leido įsigalėti nepotizmui, biūrokratijai ir korupcijai. Laikraštis skundėsi, kad daugelis ligoninių yra šarlatanų rankose.

* * *

Praga. Du čekai buvo nuteisti mirti už „šnipinėjimą“ ir perdavimą „slaptų žinių“ Britų ambasados antrajam sekretoriui, Robert Neil Gardner. Gardner buvo išvarytas iš Čekoslovakijos 1951 m. gruodžio mėn.

* * *

Berlynas. Per pirmąsias dvi vasario mėn. savaites į vakarinius Berlyno sektorius atbėgo 20.563 pabėgėliai.

Lisabona. Amedo kaime mirė Florinda de Jesus Exposta 126 m. amžiaus.

„JUS ESAT SEKAMAS“

IŠ ANGLŲ SPAUDOS

„DAILY SKETCH“
VASARIO 17 D.

Šeši rusų agentai, kurie kaip pabėgėliai atvyko į šį kraštą, kad įgąsdintų lietuvius grįžti į tėvynę, buvo susekti Londone, Nottinghame ir Banbury. Vienas jų buvo moteris, kuri dirbo Nottinghamo ligoninėje.

Kai tik agentai buvo susekti, apie tai buvo painformuota britų policija.

Lietuviai yra gavę laiškų su gąsdinimais ir grasinimais.

„Primename, kad jūs esate Sovietų Sąjungos pilietis. Jūsų giminės yra Lietuvoje. Kreipkitės į Sovietų pasiuntinybę, jūsų repatriacijos reikalu.

„DAILY SKETCH“
VASARIO 18 D.

Britų komunistai teikia sovietų ambasadai žinias apie pabėgėlius šiame krašte. Kai kas gauna rusų propagandinę literatūrą pagal savo darbo kortelės numerius (Check No.) Pabėgėlių organizacijų vadovybės painformavo anglų policiją, kad jie įtaria britų tarnautojus, teikiant žinias raudoniesiems.

Lietuvių bendruomenės atstovas man vakar pareiškė:

„Mes turime visiškai patikimų įrodymų, kad žinios, kurios patenka už geležinės uždangos yra gaunamos su britų komunistų partijos pagalba.

„Coventrio, Birminghamo ir Bradfordo ir daugelio kitų vietų informacija apie čekių numerius galėjo būti gauta iš tarnautojų, kurie dirba administracijoje.

Kartais galima pastebėti žmones, stebinčius Lietuvių klubo lankytojus, Holland parke. Jie gali būti ir iš sovietų Ambasados.

Įtariami, bendraują su sovietų ambasada, yra atidžiai sekami.

„DAILY EXPRESS“
VASARIO 18 D.

Lietuvių pabėgėlių gąsdinimui rusai naudoja naują „jūs esate stebimas“ techniką.

Pabėgėliams yra siunčiama propagandinė literatūra ir raginimai grįžti.

Įmonės gaunama literatūra pagal čekių numerius, kurie už įmonės ribų paprastai yra nežinomi. Ant banderolių yra soviet. pašto ženklai ir lietuviškų paštų antspaudai. Pabėgėlis iš Coventry atsiuntė kelis neatidarytus siuntinėlius į Lietuvių Namus, Holland Park. Lietuvių Sąjungos pareigūnas patikrinęs, pareiškė:

„Rusai nori parodyti, kad jie viską žino ir mato, net ir tokias smulkmenas, kaip darbovietės Nr.

JONUI MAŠIOTUI mirus, jojo liūdinčiai šeimai reiškiame giliausią užuojautą

ST. VYKINTAS ir ŠEIMA.

BRONYS RAILA

NAUJI BANDYMAI KOREJOJE

MŪSŲ BENDRADARBIO AMERIKOJE

Prieš pusę metų šiame laikraštyje man teko trumpai rašyti apie „keistą karą“ Korėjoje. Teko cituoti gen. Bradley išsireiškimą gen. Mac Arthuro apklausinėjimų metu, jag šisai karas esąs vedamas netinkamu laiku, netinkamoj vietoj ir prieš netikrą priešą.

Šis „klaidingas karas“ nėra pasibaigęs ir šiandien. Priešingai, jis gręsia padidėti ir virsti daugiau tikru karu. Visais atžvilgiais jis tačiau vaidiną svarbią rolę Amerikos politikoje ir jos apsisprendimuose. Gen. Eisenhoveris žymia dalimi laimėjo prezidentinius rinkimus dėl to, jog publika laukė iš jo „ko nors“, kas padėtų garbingai užbaigti Korėjos karą. Jo kelionės į Korėją metu publikos susidomėjimas buvo milžiniškas, nors Trumanas tą kelionę tada pavadino „politine demagogija“. Nuo Korėjos karo eigos žymia dalimi turės atsiliepti Amerikos laikysena Vakarų Europos atžvilgiu. Nuo išbandymų ir patyrimų Korėjoje ir raudonojoje Azijoje daug kas priklausys Amerikos metoduose, kurie dabar yra išdirbami vadinamam „psichologiniam karui“ vesti prieš tarptautinį bolševizmą ir rezistencinės moralės palaikymui visuose kraštuose už visų geležinių uždangų.

PRADĖTA KITAIP ŽIŪRĖTI

Korėjos karas eina jau trečiuosius metus. Rodos užteko laiko įsitikinti, kad jis niekad negalėtų pasibaigti, jei būtų vedamas, kaip ligšiol. O jis buvo vedamas stačiai nuostabiomis aplinkybėmis ir dar nuostabesnėmis priemonėmis.

Paminėkime tik keletą momentų. Karas buvo nevadinamas karu, o tik „baudžiamąja akcija prieš banditų gaują“. Sąjungininkų kovojančių vadų iniciatyva buvo griežtai ribojama tiek pačios Amerikos valdžios instrukcijomis, tiek Jungtinių Tautų nutarimais, kurie buvo pasiekiami derinant labai nevienodas pažiūras į Korėjos karo tikslus bei apimtį. Tai gal vienintėlis karas istorijoje, kur buvo nenorėta aiškios karinės pergalės, kur tokios karinės pergalės siekimas buvo laikomas pavojingu dalyku(!), o kur buvo ir tebėra ieškoma kažkokio neaiškaus kompromiso.

Karo vadams nebuvo leidžiama vesti karo pagal karinius reikalavimus. Gen. Mac. Arthuras, kuris manė, kad kaip visi kiti karai, taip ir Korėjos karas, turi turėti savo militarinį tikslą — pasiekti pergalę ir to siekti visomis tinkamomis priemonėmis, buvo demonstratyviu būdu iš pareigų atleistas. Buvo leista kovoti ir mirti fronte ir griežtai apibrėžtose zonose, bet buvo uždrausta kliudyti priešui frontą ir užfrontės zonas aprūpinti ginklais, įstiprinimais etc. Buvo uždrausta bomborduoti teritorijas už tam tikros upės, už tam tikros linijos. Priešui ne tik buvo leista sudaryti karo vedimo bazes Mandžiūrijoje, bet buvo viešai deklaruota, kad tos sritys negali būti puolamos iš oro ar kitaip, nes tai nebe Korėja ir, be to, tai galėtų karą išplėsti. Ne tik buvo uždrausta laimėti karą, bet kiekvienas, kas sakėsi norįs galutinės pergalės, buvo daugiau ar mažiau smerkiamas, kaip žalingas trečiojo pasaulinio karo kurstytojas. Gen. Čiangaišeko pasiūlymas duoti 35,000 kinų kariuomenės į Korėjos frontą buvo atmestas. Amerikos 7-jam laivynui buvo tučtuojau įsakyta patruliuoti tarp Kinijos pakraščių ir Formozos, idant Čiangaišekas nemėgintų išlipti į Kiniją ir tuo „išplėstų karą“. Taigi, rauonoji Kinija buvo saugojama nuo invazijos pavojaus iš šono, o viuduje antikomunistiniams kinų partizananms tai buvo ženklas, jog jie tegu nesitiki jokios pagalbos nei iš Formozos, nei iš kitur.

Oficialiai dar ligi šios dienos tebekalbama apie „komunistinę šiaurės korėjiečių armiją“, nors ta armija dar gen. Mac Arthuro komandavimo metu jau buvo sunaikinta ar paimta į nelaisvę. Smogiamąsias šiaurės „korėjiečių“ armijos dalis šiandien sudaro ne korėjiečių, bet raudonųjų kinų divizijos. Raudonųjų kinų „savanoriai“ oficialiai dalyvauja kare, jų generolai oficialiai įeina į „paliaubų dėrybų“ komisijos sudėtį. Raudonoji Kinija aprūpina „Šiaurės Korėją“ kareiviais, o Sovietų Rusija visais ginklais, tačiau skaitoma, kad tie du kraštai kare nedalyvauja ir iš to nedaroma jokių konkrečių išvadų. Paliaubų dėrybos buvo pradėtos momentu, kai komunistinės armijos jau labai silpnai jautėsi; derybоms buvo leidžiama trukti neribotą laiką, per kurį raudonieji turėjo progos taip susistiprinti, jog naujai pergalei reikėtų šiandien gal žymiai daugiau pastangų ir aukų, negu karo pradžioje.

Čia paminėjau tik keletą paviršutiniškų aplinkybių, kurios Korėjos karą daro ypatingai keistą, jo pobūdį, nesuprantamą ir jo pabaigimo viltis be galo miglotas, jei nebūtų ieškoma pakeitimų. Apie tas keistas aplinkybes šiandien jau viešai ir plačiai kalba Amerikos žurnalistai, Korėjos karą kartais pavadindami „gryna idiotija“

KO LAUKTINA IŠ EISENHOVERIO — DULLES PLANŲ...

Drąsiau apie tai buvo pradėta kalbėti ypač po to, kai prezidentas Eisenhoveris atšaukė 7-jam laivynui įsakymą kliudyti Čiangaišeko daliniams Formozoje raudonosios Kinijos atakavimą, jeigu jis tai panorėtų daryti. Negalima neigti, kad toks atšaukimas turi geros propagandinės reikšmės. Raudonoji Kinija, užuot siuntusi „savanorių“ divizijas į Korėją ar Indokiniją, galimas dalykas, dabar bus priversta daugiau pagalvoti ir žiūrėti savo pakrančių apsaugos. Amerikiečių spaudos dalis labai džiūgauja ir giria tokį „gudrų sumanymą“: esą, vienu plunksnos pabraukimu bus galima pažaboti 'Maocetungą... Ar tas džiūgavimas turi prasmės ir kiek tai palengvinančiai atsilieps į karo vedimą Korėjoje, šiandien niekas negalėtų pasakyti. Jei bendroji „Korėjos karo politika“ nepasikeistų, vargiai tektų laukti žymesnio palengvėjimo. Kam kam, bet jau kinams tai paskutinėje eilėje tepritrūks žmonių, o niekeno nekliudomiems sovietų karo fabrikams — ginklų...

Kas gali iš esmės pradėti keisti padėtį, tai nebent tie Eisenhoverio ir jonaujojo Valstybės sekretoriaus Dulles planai, kurie buvo išdirbami dėl laikysenos Vakarų Europoje ir Rusijos pavergtųjų tautų atžvilgiu ir kurie, kaip suprantama, nėra ir negali būti viešai paskelbti. Ar jie bus konstruktyvūs ir veiklūs, ar tik atneš pasauliui ir ypač bolševizmo pavergtoms tautoms naują nusivylimą, galės parodyti tik kiek tolimesnė ateitis.

Savo priešrinkiminėse prakalbose ir vėliau jau kaip Valstybės sekretorius, Dulles yra pareiškęs ne vieną labai stambios reikšmės užmojimą. Kaip žinoma, šiais laikais žmonėms yra rekomenduotina būti gana abejingais dėl visokių gražių žodinių pareiškimų, ypač kai jie sakomi priešrinkiminėje propagandoje. Bet vis dėlto negalima neatkreipti dėmesio į Dulles pakartotinus tvirtinimus, jag respublikonų administracija ketinanti pakeisti ligšiolinę Amerikos „sulaikymo“ (containment) politiką Sovietų Rusijos atžvilgiu ir vietoje to imtis pagrindu kitą politiką — nepaitenkinti tik bolševizmo grėsmės sulaikymu jo esamose ribose ir nusistatymu neleisti jam daugiau teritoriškai plėstis, bet vesti aktyvią politiką Rusijos atžvilgiu, jieškant visokių kitų priemonių esamą bolševikinės Rusijos grėsmę sumažinti ir pačią komunistinę imperiją susilpninti iš vidaus.

Tai, be abejo, būtų labai naujas ir didžiai svarbus principas Amerikos užsienio politikoje. Tai tikrai būtų naujos eros pradžia, kurios variantus sunku išminėti, o padarinių dar negalima numatyti. Tokia politika pastatytų naujon plotmėn Rusijos pavergtų tautų likimą ir jų išsilaisvinimo galimumus. Tų tautų rezistenciniai sąjūdžiai pasidarytų Vakaruose daugiau suprantami ir jų pastangos galėtų būti žymiai mažiau beviltiškos, negu tai buvo ligšiol. Labai galimas dalykas, kad tiek Korėjos, tiek Formozos, tiek Kinijos, tiek aplamai visos Azijos atžvilgiu bus pradėti naudoti kitokie metodai, kurie daugiau trukdys bolševizmui ne tik pajungti visą senąjį kontinentą, bet kliudys jam ramiai tvirtintis tuose plotuose, kuriuos jis dabar valdo. Antikomunistinių kinų rezistencija iš vidaus gali būti sustiprinta. Jei tas išbandymas pasirodytų veiksmingas, naujieji metodai gali būti daugiau įvertinti ir pavergtųjų Europos tautų atžvilgiu.

Prieš porą metų Britanijos Lietuvyje man teko rašyti apie vieną senatoriaus Wylie pareiškimą, jog esą Amerika turi daugiau palaikyti rezistencinius sąjūdžius už geležinės uždangos, idant Kremliaus viešpačiams sudarytų daugiau rūpesčio, priverstų juos daugiau domėtis savo imperijos vidaus sunkumais ir tuo būdu jiems neleistų kelti sunkumų užsieniuose, — ir tuo būdu pasaulį apsaugotų nuo naujo karo grėsmės. Pasiūlymas buvo padarytas labai realistiškais žodžiais: tautos už geležinės uždangos turi kovoti, reikia tą kovą palaikyti, idant sovietams būtų daugiau „darbo“ namie ir tuo būdu jie nebegalvotų apie naujo karo sukėlimą. Nieko nebuvo pasakyta, kad tos pajungtos tautos turi būti išlaisvintos, kad jų aukos turi turėti prasmę ir pasisekimo viltį.

Tas pats senatorius Wylie šiandien jau yra Senato užsienio komisijos pirmininkas, — tai labai svarbus postas Amerikos užsienio politikos vedimo plotmėje. Ar senatorius yra revidavęs ir papildęs savo pažiūrą, dar neteko skaityti. Jei ji nebūtų pasikeitusi, pavergtos tautos neturėtų pagrindo perdaug džiaugtis joms suteikiama misija — aukotis ir žūti tik tam, kad Kremliaus imperializmą sutrukdytų nuo tolimesnių agresijų ir nuo karo, tuo būdu Vakarams garantuodamos laikinį iliuzorinį saugumą.

Bet gal kaikurios pažiūros ir Amerikos vyriausybėje šiandien yra pasikeitusios. Norėčiau pasakyti: papildytos, iškoreguotos, realistinės. Iki kokio laipsnio realistinės, dar neįmanoma numatyti. Valstybės sekretorius Dulles, prieš išvykdamas su Stassenu pasižvalgyti Europoje, savo televizijinėje prakalboje itin pabrėžė, pvz., tokį naują amerikietinio optimizmo bruožą: — Sovietų Rusijos imperija nėra tokia stipri, kaip ji vaizduojama jos totalinis režimas nepriklauso prie patvariųjų; ji perdaug prisigrobė svetimų žemių ir svetimų tautų; ji nepajėgs jų suvirškinti; anksčiau ar vėliau ji susirgs viduriais, nevirškinimo liga; taigi, anksčiau ar vėliau ji maždaug pati žlugs nuo persirijimo...

Mums atrodytų, kad tos visos ir panašios medicininės ir gastronominės teorijos, kiek jos principe bebūtų teisingos, yra viena iš naujų amerikietinio ir iliuzorinio optimizmo išraiškų. Panaudoti nauji bandymai Azijoje ir kitur palaipsniui parodys kiek bus sėkminga konstruktyvaus pasipriešinimo Rusijos imperializmui politika. Kiekvienu atveju tos naujos pastangos Baltijos tautoms yra labai įdomios ir, tikėkimės, galės būti reikšmingos, jei mūsų rezistencinės pajėgos sugebės būti išmintingos ir taip vieningai organizuotos, jog sukelų jomis didesnį pasitikėjimą, negu ligšiol.

Mums, lietuviams, dabar pats laikas apie tai pagalvoti. Ypač tiems, kurių lūpose dažniausiai girdimi žodžiai: vienybė, vienybė, bendradarbiavimas...

ZVILGSNIS PRAEITIN

Tebegyvenant Vasario 16-tosios minėjimo nuotaikomis, ima pagunda panagrinėti klausimą, kiekvienam mūsų dažnai beiškylantį. Tiesą pasakius, šie klausimai jau viešai kelti ir nagrinėti, bandant vienaip ar kitaip į juos atsakyti. Kodėl šiandien mūsų tauta yra pavergta? Kodėl ji taip kankinama, išblaškyta ir pasmerkta mirti? Nuošaliai palikdami klausimus, ar tai Dievo bausmė, ar tik šėtono sauvaliavimas, ar mes esame nusipelnę tos bausmės ar ne, bandykime ieškoti konkrečių ir gyvenimiškų priežasčių.

Pavergti esame, be abejo, todėl, kad esame maža tauta, turėjome mažą valstybę ir nepajėgėme grobikui pasipriešinti. Bet kodėl mes likome maža tauta? Juk yra tautų, kurios savo laiku buvo mažesnės už tuokartinę lietuvių tautą. Tuo tarpu šiandien jos yra kelis kartus didesnės už mus. Turėjome valstybę nuo jūrų iki jūrų, o dabar nė mažo sklypelio laisvo neturime. Kodėl mūsų valstybė sugriuvo, o tauta išblaškyta į keturis vėjus?

Atsakymų patiekiama įvairių. Girdi, lietuvių tauta liko maža, nes ji daug amžių vedė mirtingą kovą už savo laisvę. Toje kovoje didelė tautos dalis žuvo. Šiame teigime yra daug tiesos, bet anaiptol tai nėra pagrindinė priežastis, dėl kurios mes likome maži. Priešingai, istorija mums patiekia daug pavyzdžių, kad kovodamos tautos nežūsta, o stiprėja ir išauga. Pačiu geriausiu pavyzdžiu yra mūsų tauta. Du šimtu metų mūsų protėviai kovojo su kryžiuočių ordenu. Kovoje užsigrūdino, susivienijo, sustiprėjo, kryžiuočių ordeną sunaikino ir sukūrė valstybę nuo jūrų iki jūrų. Žuvo prūsai, žuvo jotvingiai (ir, gal būt, žuvo ne be mūsų valdovų kaltės), bet kurie išliko — sukūrė galingą valstybę.

Patikimesnis argumentas yra nurodymas, kad mūsų kunigaikščiai buvo perdaug susirūpinę teritorijų išplėtimu, o permaža valstybės vidaus reikalais. Pagauti plotų aistros, nematė žmogaus juose. Nena kankamas rūpestis kultūrine, ekonomine bei socialine valstybės gyventojų būkle niekada neišeina į gerą nei pačiai valstybei, nei jos valdovams, nei pagaliau, visiems tos valstybės gyventojams. Bet ir šį mūsų senųjų valdovų klaida nėra didžiausia ir pagrindinę valstybės sunykimo priežastis.

Dažnas mūsų mėgiamas nurodymas į mūsų nelaimių priežastį — unija su lenkais. Jis mums atrodo daugiausiai pagrįstas ir labai patogus. Pagrįstas tuo, kad istoriška imant tikra yra, jog valstybės irimas ir mažėjimas prasideda su unijos laikais. Patogus gi, kad kaltę galime nusiimti nuo savo pečių ir užkrauti svetimiesiems — lenkams. Užtenka tik vieno Jogailos, kaip atgailos ožio, kam jis panoro lenkų karūnos, o toliau žinoma, ne lietuviai, bet lenkai valstybę sugriovė. Gal būt nedaug bus suklysta pasakius, jog šis argumentas yra naivus.

Jeigu mūsų protėviai leidosi lenkams už nosies vedžioti, netikslu yra kaltinti lenkus, kad jie to vedžiojimo neatsisakė.

Gal pats juokingiausias išvedžiojimas dėl mūsų tautos pakrikimo yra apkaltinimas krikščionybės. Sakoma, krikščionybė prakirto mums langą į vakarų kultūrą, bet ir kainą sumokėjome milžinišką. Turima galvoje, kad krikščionybė, atėjus iš Lenkijos, kartu atnešė mums svetimą kultūrą bei dvasią, ko pasėkoje visa mūsų bajorija ir tam tikra dalis liaudies sulenkėjo ir tautai žuvo. Prileiskim, kad tai tiesa. Tuo atveju šio priekaišto autoriai privalo mums išaiškinti, kodėl visos tautos, priėmusios krikščionybę nevirto žydais. Juk Kristus gimė žydų tautoje, visi apaštalai buvo žydai, krikščionybės sėkla pirmiausia buvo mesta žydų žemėje, tad nuostabu, kodėl šiandien visas pasaulis nėra žydiškas. Sakysime pati žydų tauta krikščionybę atmetė: gerai, o va, lenkai krikščionybę priėmė iš germanų, kodėl gi jie nesuvokietėjo, o pasiliko, kaip ir buvę, lenkais?

Visi šie teigimai savyje turi mažiau ar daugiau tiesos — visos šios priežastys prisidėjo prie Lietuvos valstybės sugriuvimo ir padalinimo bei lietuvių tautos sunykimo, tačiau pačią svarbiausią ir pačią pagrindinę priežastį nusakė mūsų rašytojas Balys Sruoga savo dramoje „Kazimieras Sapiega“ minios lūpomis: „Bajorai — Lietuvos mirtis“. Nereikia būti labai gudriam, užtenka įsiskaityti Lietuvos nykimo laikotarpio istoriją ir lengva suprasti, kad Lietuvos bajorai buvo tikra jos mirtis. Susižavėję ir užsikrėtę svetimųjų titulais, privilegijomis, tuščiomis ambicijomis o ypatingai egoistiškumu ir auksо godumu, privedė valstybę prie okupacijos. Tarpusavio kivirčai iki kruvinų kovų, lėbavimai, nesirūpinimas valstybės reikalais, jų išdavimas priešams už aukso kapšį, galop nuėjimas vergauti svetimiems stabams — yra pagrindinė priežastis, sugriovusi valstybę nuo jūrų iki jūrų ir sunaikinusi tautą ligi nykštuko dydžio.

Šiandien mes esame maži ir bėjėgiai apsiginti nuo priešų, neturį nuosavo kampo savo galvai priglausti dėl anų mūsų protėvių neatsakingumo. Mes turime mokėti jų padarytas skolas ir kentėti už jų nuodėmes.

V. Akelaitis.

TAIP DAROMAS... MENAS

Tremtiniams siuntinėjama komunistinė lietuvių kalba spausdinama spauda nori juos suvilioti augšta kultūra ir gausia literatūra. Kai nieko naujo ir patrauklaus komunizmo kalvėje negali nukalti tokie dailaus žodžio meistrai kai V. Mykolaitis — Putinas, Juozas Grušas ar P. Vaičiūnas, — komunistinius kūrinius mėgina kepti A. Venclova, J. Šimkus, V. Valsiūnienė ar V. Mieželaitis.

Labai keista: tarybinėj santvarkoje daug geriau jaučiasi netalentingi, menki, bet akiplėšos ir drąsūs rašytojėliai, kurie su A. Venclova pataiko rusiškiau nusikeikti ir grubiau amerikiečiams pagrąsinti.

Dėl ko taip? Visai paprastai: kūryba ten ne menas, bet paprasta gamyba. Ten nekuriama, bet daroma ir tai pagal užsakymą.

M. KORIAKOVO LIUDIJIMAS

Buvęs užgrūdintas komunistas ir raudonosios armijos kapitonas Michal Koriakov jau kuris laikas išsirinko laisvę ir dabar gyvena Amerikoje. Nesenai jis gero žinovo talentu parašė apysaką apie sovietinį gyvenimą — „Karo keliai“.

Toje apysakoje M. Koriakov vaizduoja ne tik karą ir jo eigą, bet taipgi ir paprastą sovietų gyvenimą, kurį jis puikiai pažįsta. Be kito jis įdomiai rašo apie menininkus, kurie tarnauja komunistiniam rėžimui.

Maskvoje yra Tretiakovska Galerija arba muziejus, kuriame surinkti patys geriausi meno kūriniai nuo pat carų valdymo laikų. Pasirodo, kad šiandien ši galerija perpildyta Stalino portretais, kurių autoriai už meninius nuopelnus vaikšto apsikarstę įvairiais ordenais arba poilsiauja ištaigingose vilose.

Garsią karjerą padarė ir dailininkas GERASIMOV. Buvo laikas,— rašo M. Koriakov, — kada jis pasirodydavao „Dailininkų brolijos“ kantinoje nutrintu švarkeliu, stengdamasis pasiskolinti tris rublius pietums būsimų uždarbių sąskaiton. 1930 m. atėjo jam puiki mintis padaryti žymiųjų komunistų vadovų portretus. Pirmasis tos serijos paveikslas vaizdavo Staliną tribūnoje. 16-jo partijos kongreso metu. Taip prasidėjo Gerasimovo karjera. Nuo to laiko tapė tiktai Stalino portretus, o laikas nuo laiko — kokio valdovo favoritę, pavaizduodamas ją baleto rūbe ir išpildančią šokio „pointe'us“. Aleksandras Gerasimov pasidarė „Sovietų Respublikų liaudies dailininku“, „Stalino premijos“ laureatu... milijonai banke, virėjai ir kambariniai, keturi automobiliai.

NABALDIANO KARJERA

Toliau M. Koriakov rašo apie dailininko NABALDIANO karjerą:

„Pasakoja istorijelę apie vadovų portretus. Dailininkas Nabaldian padarė iš fotografijos Lozoriaus Kaganovičiaus, liaudies geležinkelių komisaro, portretą. Permatąs menininkas paprašė komisarą, kad žvilgtelėtų į portretą ir parašytų iš savo užrašų knygutės išplėštame lapelyje šitokią nuomonę: „Neturiu nieko prieš, kad draugo Nabaldiano kūrinys būtų laikomas Tretiakovskoj Galerijoj“.

„O tas paveikslas buvo iš tikrųjų blogas. Kritikas Osip Beškin, užpirkimo komisijos pirmininkas, pasirodė nepermaldaujamas: jo nuomone, anatominės dalys klaidingos, blogas apšvietimas, blogai padaryta perspektyva. Portretas netiko net provincijos darbininkų klubui, o apie Tretiakovską Galeriją negalėjo būti nė kalbos. Tada Nabaldian atidarė savo baterijas. Dėdamas ant stalo liaudies komisaro Kaganovičiaus užrašų knygutės lapelį, ironiškai paklausė: „Vadinasi, jūsų nuomone Lozorius Kaganovičius nenusimano?“

„Kritikai nepaprastai sumišo ir tuojau pakeitė nuomonę: „iš tikrųjų, paveikslas sudaro neabejotiną vertę“. Nabadian išgirdo apie save, kad esąs „talentingas menininkas“. Panašiai kaip Gerasimov greitai praturtėjo ir iškilo į menines viršūnes“.

MENAS ... DAROMAS

Komunizmas visai pakeitė meninės kūrybos sampratą. Gražiai aiškina M. Koriakov:

„Naujoji epocha šaipėsi iš tokių žodžių kaip „skulptūra, architektūrą“, kurie, atrodė, turi magišką galią — „idealistinę epidemiją“. Nesakoma „piešti paveikslą“, bet „daryti paveikslą ar knygą“.. Menininkai patatyti vienoje eilėje su mūrininkais, audėjais, dailidėmis — visi buvo socializmo statytojai, Poetai gėdinosi vadintis poetais“. Sunaikinę viską, kas tiktai buvo, naikintojai artinasi prie paskutinio savo kūrinio: prie savęs pačių sunaikinimo“.

Kai skaitome mūsų vadinamų tarybinių rašytojų kūrinius, kai skaitome jų žodžius apie dabartinę „laisvę ir dideles galimybes“, — nenoroms prisimena M. Koriakovo žodžiai apie „meninį darbą ir socialistinę kūrybą“.

Kūryba, menas reikalauja laisvės. Tiktai laisvas, nepažabotas kūrėjas gali vaizduoti laisvą ir realų gyvenimę. Kur rašytojo ar menininko kambaryje guli partijos kurpalius, pagal kurį reikia kalti arba „dirbti“ kūrinį, ten apie tikrą kūrybą negali būti nė kalbos.

Štai dėl ko nieko naujo ir originalaus nesukuria Putinas, štai dėl ko tyli Paukštelis, o garsinasi tarybinės literatūros kalviai — Venclova, Šimkus ar Valsiūnienė.

J. Ku-kis

ŠVEICARIJOS RADIO APIE LIETUVIUS

Vasario mėn. 21 d., maždaug 19 val. 35 min. Šveicarijos radio stotis BEROMUENSTER, savo transpolicininkų. Valdžia, turėdama ran (tuojaus po vakarinių žinių, kurios siunčiamos 19 val. 30 min.) transiliuos pasikalbėjimą lietuvių reikalu.

Turintieji galimybės prašomi minėtą dieną nurodytu laiku (Vidurio Europos laikas) įsijungti radio aparatus. Banga 567,1 m.

LAISVES KOVU PRISIMINIMAI

(Tąsa iš pereito numerio)

3. EILINIS KRASAUSKAS

Augštas ir stiprus vyras. Visada savanoriškai verždavosi į povojingesnę žvalgybą. Per vieną tokią žvalgybą jis užklupo bolševikų sargybą su sunkiuoju kulkosvaidžiu. Įvyko susišaudymas. Priešo priešakinė pozicija buvo išaiškinta. Žvalgybos uždavinys buvo baigtas. Žvalgai galėjo trauktis, bet jie dar delsė ir šaudė. Krasauskui buvo to per maža. Jis sugalvojo pats paimti priešo kulkosvaidį. Pasinaudodamas vykstančiu šaudymu, jis pasišalino į šalį ir, atsargiai šliaudamas tarp krūmų, prišliaužė visai arti prie kulkosvaidžio, pašoko ir pats vienas, šaukdamas „Valio!“, puolė kulkosvaidį. Bolševikam tai buvo didelis netikėtumas. Kol jie spėjo nukreipti kulkosvaidžio vamzdį į Krasauską, šis jau buvo prie kulkosvaidžio. Dėja, rusas dar spėjo paleisti eilę šūvių, Krasauskas, sunkiai sužeistas, suklupo. Bet priešo kulkosvaidininkai taip išsigando vieno lietuvio drąsuolio atakos, kad palikę kulkosvaidį, visi pabėgo. Krasausko drąsus sumanymas buvo pasiektas, nors jis pats liko karo invalidu. Už narsumą buvo apdovanotas „Vyties Kryžiumi“.

Vėliau Krasauskas kurį laiką tarnavo karo invalidų komandoje, prie Vytauto Didžiojo Karo Muziejaus Kaune.

4. PASIUNTINYS EILINIS TAMOŠAITIS

Jaunutis, neaukšto ūgio, dar ne visai subrendęs, šviesaplaukis, raudonskruostis savanoris. Jei būtų aprengtas moteriškais drabužiais, visi manytų, jog tai graži, sveika, raudonveidė Suvalkijos mergelė. Tamošaitis buvo pats jauniausias savanoris kuopoje dėl kuopoje, todėl per kautynes jis buvo paskirtas pasiuntiniu — ryšininku prie puskuopio vado. Buvo labai naiviškas, bet drąsus jaunuolis. Visą laiką būdamas prie puskuopio vado, dažniau, negu kiti savanoriai, įsiprašydavo eiti į žvalgybą. Tai buvo bene ideališkiausiai ir patrijotiškiausiai nusitekęs savanoris. Jautrios širdies vyras. Kada jo puskuopio vadas buvo sužeistas ir pateko į nelaisvę, Tamošaitis verkė, kaip mažas vaikas. Visą laiką svajojo, ką jis galėsiąs padaryti gero Lietuvai, kada kovos už Lietuvos nepriklausomybę paibaigs. Kada prasidės laisvas ir nepriklausomas gyvenimas. Ir padarė...

Tai buvo 1941 metais. Lietuvoje siautė bolševikai. Artinosi Vasario 16-toji diena. Senas savanoris nerimavo. Juk už Vasario 16-tosios idealus jis aktingai dalyvavo visose kautynėse 1919 — 1920 metais. Ne galėdamas nieko kito padaryti, jis Vasario 16 d. anksti rytą iškėlė Lietuvos tautinę vėliavą ant augščiausio stiebo prie miestelio. Žmonės stebėjosi, kas galėjo taip augštai ant to stiebo užlipti, o bolševikai ir jų milicija turėjo daug darbo, kol tą vėliavą nuėmė. Tautinės vėliavos iškėlimas ir nuėmimas visiems padarė gilų įspūdį. Demonstracija pavyko. Tamošaitis džiaugėsi, nors neilgai, nes greit buvo suimtas. Bolševikų politinio saugumo budeliai Šakiuose ilgai jį tardė ir kankino. Įkaitintu geležiniu lygintuvu jam degino ir „prosavo“ nugarą ir krūtinę. Vargšas kankinys gavo plaučių uždegimą. Nors tais pačiais metais, prasidėjus rusų — vokiečių karui, lietuviai sukilėliai ir išlaisvino nekaltus poitinius kalinius, kurių tarpe buvo ir Tamošaitis, tačiau ir laisvėje jis neatsigavo. Trumpai, bet sunkiai pasirgęs, geriausiame vyriško darbštumo amžiuje kankinys mirė.

Taip žuvo už Tėvynę vienas iš 1919 metų karių savanorių.

5. KARININKAS

Jis buvo to paties Vilniaus bataliono puskuopio vadu. Puldamos bolševikus, bataliono kuopos prisiartino prie Svilčikų kaimo. Čia bolševikai buvo apsikasę ir stipriai gynėsi. Mūsų puolimą palaikė artilerija, tačiau pulti per atvirą vietą buvo sunku. Toks puolimas būtų pareikalavęs daug aukų. Tada buvo sugalvotas toks puolimo planas: artilerijos ir pėstininkų ugnis naikins bolševikus iš fronto, tuo pačiu laiku dalis pėstininkų turės apeiti kaimą iš kairės ir atakuoti priešą į sparną ir tuo būdu palengvins musiškiams pulti iš fronto ir užimti Svilčikus. Šiam apėjimo uždaviniu atlikti savanoriškai pasisiūlė karin. S. Su būriu savanorių jis atsargiai, bolševikų nepastebėtas per balas ir krūmus, prislinko prie kaimo. **Sutartą valandą** mūsų artilerija sustabdė ugnį. Tai buvo ženklas karininko S. būriui pradėti ataką. Prišliaužęs dar arčiau prie kaimo, būrys puolė durtuvais. Lietuvių durtuvų atakos bolševikai neišlaikė ir pabėgo. Kaimas buvo išvalytas. Bataliono kuopos be nuostolių užemė Svilčikus ir galėjo toliau persekioti rusus.

Karin. S. kautynėse buvo du kartus sužeistas. Paskutinį kartą, dalyvaudamas žvalgyboje, buvo sunkiai sužeistas ir savųjų, maniusių, kad jis jau nukautas, paliktas kautynių lanke. Įsakyme kariuomenei buvo paskelbta, kad jis kautynėse dingęs be žinios. Ištikrųjų jis sužeistas buvo patekęs į bolševikų karo nelaisvę.

Už narsumą ir pasižymėjimus kautynėse karininkas S. buvo apdovanotas „Vyties Kryžiumi“.

Tai yra tik keli maži pavyzdžiai, kaip lietuviai savanoriai kovojo už Lietuvos nepriklausomybę 1919 metais. Tokių pavyzdžių ir grazesnių, galima būtų nurodyti labai daug.

Kovos už Lietuvos nepriklausomybę buvo vienas iš gražiausių ir garbingiausių puslapių Lietuvos istorijoje. Tai buvo didelis, vieningas ir pilnas entuziazmo visos lietuvių tautos istorinis žygis praraštai Lieuvos valstybei atstatyti, pamindžiotoms lietuvių teisėms atgauti ir tautos laisvei iškovoti. Šiame laisvės žygyje tiesioginiai ar netiesioginiai dalyvavo visi lietuviai, gyvenę Lietuvoje, Amerikoje ar kur kitur: vyrai ir moterys. Jaunuoliai, suaugę ir seneliai; savanoriai ir mobilizuotieji; dvasininkai, kariai ir civiliai šauliai ir partizanai, moksleiviai, studentai ir profesoriai; ūkininkai ir darbininkai; darbdaviai ir samdiniai; dešinieji ir kairieji; politikai ir nepolitikuojantieji; žodžiu, visa tauta.

Šiam laisvės žygiui davė pagrindą ir paruošė patį žygį mūsų seni kultūrininkai ir tautos veikėjai: Basanavičius, Kudirka. Šliupas, Maironis, Vileišis, Tumas, Grinius, Smetona ir ilga eilė kitų; mūsų poetai, rašytojai, mokytojai, visuomenininkai, kunigai, gydytojai; mūsų knygnešiai ir škaplerininkai; mūsų motinėlės ir jų „Vargo Mokyklos“; anų laikų lietuviai politiniai kaliniai ir tremtiniai, aušrininkai, varpininkai ir daug, daug kitų.

Kariai savanoriai, su ginklu rankose dalyvavę tame žygyje, ėjo į kantynių laukus, kovojo, kentėjo, vargo bolševikų ir lenkų karo nelaisvėje; vieni jų gautų žaizdų randus, o kai kurie net Lietuvos nepriklausomybės priešų kulkas ar tų kulkų bei artilerijos sviedinių metalo skeveldras nešioja savo sužeistuose kūnuose dar iki šiol ir nešios iki savo grabo lentos.

Jie savo pareigą atliko. Jie kovojo ne dėl karjeros, ne dėl „Vyties Kryžių“, ne dėl kažkokių kitų asmeninių interesų, ne dėl algos, kurios jie 1919 metais negaudavo ištisais mėnesiais. Jie kovojo tik už Lietuvos Laisvę, nors, dėja, dar ir dabar atsiranda vienas kitas tautietis, kuris nenori to suprasti.

Duok Dieve, kad pakilusi patriotinė 1918-1919 metų karių savanorių dvasia viešpatautų mūsų tarpe visą laiką. Neleiskime jai susmukti, nes anksčiau ar vėliau, bet turės ateiti naujas, dar didesnis Lietuvai vaduoti žygis, kuriame greta senų savanorių-veteranų dalyvaus tūkstančiai naujųjų, 1919-1920 metų kovų už Lietuvos nepriklausomybę nemačiusių ir jose nedalyvavusių. Savanoriška dvasia užtikrins, kad ir į naują Laisvės Žygį visi jie eis su tuo pačių, o gal net su didesniu entuziazmu, negu ėjo 1918-1919 metų savanoriai, kurie ėjo ir laimėjo. Eis lietuviai kariai ir ateityje. Eis ir laimės. Tik daugiau vienybės, pasiryžimo, pasitikėjimo ir vilties.

ST. R.

PASIKEITĘS KLAIPĖDOS KRAŠTAS

Tokia antrašte 1953 m. sausio 30 d. „Bayreuther Tagblatt“ deda straipsnį. kuriame rašo. kad Klaipėdos mietas yra padarytas sostine naujos srities. kuri siekia to li į Žemaitiją. Visą sovietinę Lietuvą sudaro Vilniaus, Kauno, Šiaulių ir Klaipėdos sritys. Klaipėdoje esą ypatingai daug sovietų kariuomenės. Nemir — setoje (Nimmersatte) įrengta kariuomenės stovykla. Neringa paversta didžiuliu medžiagos ir karinių reikmenų sandėliu, kur net ir kariuomenei priklausą asmenys tegali įžengti su ypatingais NKVD leidimais.

Žvejų padėtis bloga. Klaipėdos uoste naudojimui tinkamų kuterių esą 70, iš kurių dalis reperacijų sąs kaiton buvę gauta iš Vokietijos. Nuo kiekvieno iš tų kuterių, pagal planą, turi būti atiduota 85 tonos žuvies. Mėnesinis žvejo uždarbis tesiekiąs 250-400 rublių, iš kurių 10 proc. jis turi kas mėnesį išmokėti valstybės paskolai.

Dėl blogo maisto produktų pristatymo ir paskirstymo, išbujojusi juodoji rinka, prieš kurią ir policija yra bejėgė. Klaipėdoje policija ir šiaip turinti daug darbo, nes ji, kaip jūros uostas su nemažu prekybiniu judėjimu, yra lyg koks plyšys į likusįjį pasaulį, todėl čia vyksta nuolatinės kontrolės. Klaipėdoje esą ypatingai daug jūros ir uosto policijos, kriminalinės policijos, taip pat ypatingai baisiosios NKVD dalinių. Su užnugariu Klaipėda turinti labai menką susisiekimą; traukinys iš Klaipėdos į Kauną ir atgal einąs tik vieną kartą per dieną.

VOKIECIAI PASAKOJA

KIEVIENĄ DIENĄ VERTĖTŲ Į DIENORAŠTĮ UŽRAŠYTI

Motina, duktė ir anūkė, darbininkės iš Karaliaučiaus, nuo 1947 m. iki 1951 m. gyvenusios Lietuvoje, pasakoja jas apklausinėti atvykusiam mūsų bendradarbiui, kad tai, ką jos matė ir išgyveno Lietuvoje(kiekvieną dieną vertėjo užrašyti į dienoraštį. Jauniausioji iš jų, 10 metų mergaitė, buvusi gerai išmokusi lietuviškai ir, nors dabar jau nebekalba, bet dar supranta. Jos visos labai džiaugėsi, sutikusios lietuvį ir ji maloniai priėmė.

1947 m., Karaliaučiuje užėjus skurdui ir badui, senoji motina pirma pati viena išvykusi į Lietuvą. Pakėliui išlipusi iš traukinio, kuriuo pasislėpusi važiavo, ir pėsčia pasiekė Nemuną ties Kaunu. Su kitomis moterimis perėjo upę ledu ir jau mieste pasikėlė į kalną. Čia nusprendė belstis į pirmąjį namą. Jai buvę labai nedrąsu ir iš gėdos verkusi bet jos draugė, pasibeldė ir jos buvusios lietuvių priimtos, gavusios taukų, dluonos, cukraus ir, pagaliau, sočiai pavalgusios.

Vėliau ji pradėjusi po Kauną elgetauti. Vokiečių buvę pilna mieste. Visi išbadėją ir atrodę siaubingai. Kai kurie vietiniai žmonės, pamtę tokius suvargusius vokiečius klaidžiojant gatvėmis, net apsiverkdavę. Kai kurie buvę iš bado sutinę. Keli vokiečiai Kaune mirė gatvėje, nes, gavę maisto, perdaug jo prisivalgę. Ji irgi susirgusi nuo pieno.

Vienoje vietoje kunigas net per pamokslą paskelbęs, kad žmonės padėtų išbadėjusiems vokiečiams pabėgėliams. Toje vietoje kai kurie vokiečiai surinkę daugiau kaip 1000 rublių. Senoji motina grįžusi į Karaliaučių su pilnais krepšiais maisto ir 600 rublių pinigų. Vėliau jos visos trys išvykusios Lietuvon ir ten likusios iki grąžinimo 1951 metu.

JAUNA MERGAITĖ — KERŠTO AUKA

1948 m. gale, žiemą, viename miške buvo didelis susišaudymas tarp partizanų ir milicijos. Vienas rusas buvo sužeistas į vidurius, bet partizanų nė vienas nebuvęs pagautas. Kitą dieną, tai buvę tuoj po Kalėdų, rusai su stribais atvyko į vietą ir visur darė kratą. Suėmė vieną jauną mergaitę, apie 17 metų amžiaus. Buvę labai šalta, bet rusai liepę jai keletą valandų stovėti lauke viena suknele. Tai buvusi labai graži mergaitė, ilgais šviesiais plaukais. Gyvenusi su savo motina. Dukterį rusai išsivežė ir uždarė į kalėjimą. Motina nešdavusi jai valgyti ir turėjusi vilties kad dukterį paleis. Tačiau vieną kartą, išvykusi dukters lankyti, ir pati nebegrįžo. Taip pat ir jos svainis buvęs suimtas ir išvežtas. Buvę pasakojama, kad svainis gavęs 8 metus, motina 4, o duktė 10 metų kalėjimo. Jie buvę išvežti į Sibirą. Visą jų inventorių ir gyvulius milicija išsigabenusi.

INVALIDAIS IR LIGONIMIS NIEKAS NESIRŪPINA

Vienoje mažoje stotelėje mačiusios pamišusią moterį, kuri buvusi inteligentė ir tik persekiojimų pasėkoje išėjusi iš proto. Ja niekas nesirūpinęs ir žiemos metu matė ją stovint basą vandenyje. Senais žmonėmis ir invalidais taip pat niekas nesirūpina. Tik labai sunkūs ligonys priimami trumpam laikui į ligoninę. Vaikų padėtis taip pat sunki. Kolchoze kolchozininkų vaikai nieko negauna, atlyginimo norma maistu skiriama tik dirbantiesiems. Tik nuo 1950 m. pradėta mokėti vaikų priedai, — nuo trečiojo vaiko mokama po 30 rublių į mėnesį. Šeima su trimis vaikais nieko negauna.

NEPAMIRŠKITE MŪSŲ!

„Die Litauer haben uns vom Hunger gerettet, Wir bleiben ihnen dankbar“, — baigia savo pasakojimą šios vokietės. Lietuvoje lietuviai kalbėję, kad, jei jiems tektų taip elgetauti Vokietijoje, vargiai ką gautų ir jie turėtų badauti. „Tai yra tiesa, mes žinojome, kad tai yra tiesa... Ką mums lietuviai padarė joks vokietis niekad nepadarytų“. Kai motina sirgusi, ūkininkas rogėmis vežęs ją pas gydytoją ir nieko už tai neėmęs. Žmonės Lietuvoje jas net šelpdavo, kai paprašydavo duonos, bet ir apnakvindindavo, ir priimdavo ilgiau pabūti. Patys žmonės, kartais neprašomi, kviesdavo pavalgyti, nes matė ir atjautė jų vargą. Jos negali suprasti, kodėl rusai taip labai lietuvių nekenčia ir taip blogai su jais elgiasi. Vokiečių atžvilgiu rusai paskutiniais metais ėmė elgtis daug geriau.

Kai jos rengėsi išvykti Vokietijon, daug žmonių Lietuvoje, atsisveikindami prašė: „Papasakokite užsienyje, kaip mes kenčiame! Pas mus skurdas ir badas ir daug žmonių, inteligentų ir kunigų, turi gyventi miškuose. Nepamirškite mūsų!“

MOTERYS VERGŲ STOVYKLOSE

J. VARANAVIČIUS

Žymaus svečio vizito metu vienas Magadano gyventojas užėjo į tą pačią krautuvę ir nusipirko maisto prieskonių, kurie jau senai buvo dingę iš prekylangių. Kitas pirkėjas irgi norėjo tuo pasinaudoti, bet tuo metu Mr. Wallace jau buvo išėjęs iš šios krautuvės. Šiam naujam pirkėjui buvo lakoniškai krautuvėje paaiškinta, kad prekės yra neparduodamos.

Grįžęs Mr. Wallace paskelbė spaudoje entuziastišką pranešimą apie Sovietų Aziją. Bet jam išvykus sargybų bokštai vėl atsirado savo buvusiose vietose, kaliniai vėl buvo siunčiami darbams ir tuščiuose prekylangiuose nebuvo nieko, išskyrus keletą apdulkėjusių degtukų dėžučių.

Mr. Wallace savo knygoje apie Sovietų Aziją gėrisi Magadano miesto išsaugimu ir klestėjimu, bet jis visiškai neužsimena, kad šis miestas buvo pastatytas kalinių, dirbusių nežmoniškose sąlygose. Jis taip pat stebisi 350 mylių Kolymos keliu, kuris nuo Magadano uosto eina į šiaurę per kalnus. Bet ir čia jis neužsimena, kad dešimtys tūkstančių kalinių atidavė savo gyvybes šio kelio pastatymui.

Mr. Wallace labai gražiai apibudino savo įspūdžiuose NKVD stovyklų komendantą Ivaną Nikišovą kaip rūpestingą ir kultūringą vadovą. Iš tikrųjų šis komendantas buvo be širdies ir be jokio žmoniškumo budelis. Savo brutaliomis priemonėmis jis ne tik išpildydavo, bet ir perviršydavo nustatytus aukso iškasimo planus. Už jo žiaurumą jis buvo apdovanotas ordenais ir gavo dideles pinigų sumas kaip atlyginimą.

1942 m šis išgarbintas Mr. Wallace vergų stovyklų komendantas, būdamas 50 metų amžiaus, parsiskyrė su savo pirmąja žmona, kultūringa moterimi, ir vedė kitą moterį, vardu Gridasova. Ši moteris buvo komunistė, 29 metu amžiaus, be jokio išauklėjimo, primityvi ir šykšti. Gradisovą pažinau ne tik aš, bet ir visos kalinės, nes ji buvo moterų stovyklos komendantė.

Mr. Wallace savo pasakojime palietė ir šią moterį. Jis ją apibūdino kaip darbščią, motiniškai rūpestinga ir kuklią. Visus šiuos charakterio gražiausius bruožus jis rado Nikišovo žmonoje, kuriuos jis pirmą kartą pastebėjo Magadano specialiai surengtoje moterų rankdarbių parodoje. Anot jo, parodoje buvo išstatyti gražiausi Rusijos kraštovaizdžiai, kuriuos išsiuvinėjo vietos moterys, lankydamos žiemos metu rankdarbių kursus.

Nikišovas padovanojo Mr. Wallace du paveikslus. Mr. Wallace paklausus, kas yra šių paveikslų autorius, Nikišovas atsakęs, kad jis nežinąs ir nepažįstąs, nes mieste yra apie 40.000 moterų, mokančinų siuvinėti. Vėliau Mr. Wallace paaiškinęs parodos direktorius, kad padovanotų paveikslų autorius yra viena iš kursų mokytojų, būtent, Nikišovo žmona.

Iš tikrųjų Nikišovo žmona niekad nebuvo meno mokykloje ir niekad savo rankose neturėjo adatos. „Vietos moterys “tikrumoje buvo moterys kalinės, daugumas iš jų ankščiau buvę vienuolės, kurios siuvinėdavo pagal tokių „leidžių“ kaip Nikišovo žmona užsakymus.

Visos Mr. Wallace absurdiškos pasakos apie Nikišovą ir jo žmoną labai gerai išryškina bendrą vergų stovyklų padėtį. Šie vergų eksploatatoriai išnaudoja tūkstančius kalinių savo užgaidoms ir nešvariems tikslams, nes jų gyvybės yra šių niekšų rankose.

„VIRŠVALANDŽIAI“

Kitų kraštų kaliniai skaičiuoja metus, mėnesius ir savaites, kol pagaliau ateina laisvės diena. Aš naudojau degtukų dėžutę, i kurią sudėjau tiek dektukų, kiek aš mėnesių turėjau išbūti stovykloje. Penki metai turi 60 mėnesių. Taigi, reikėjo įdėti 60 degtukų. Kiekvieną mėnesį aš išmesdavau vieną degtuką. Pagaliau 1942 m. aš išmečiau paskutinį degtuką.

Tačiau ir po šio niekas nepasikeitė.

— Kaip ankščiau, taip ir dabar kiekvieną rytą metalinis bėgio skambėsys ragino mus į darbus. Kaip ankščiau, taip ir dabar mus plūsdavo sargybiniai ir ragindavo didinti darbo tempą. Kaip ankščiau, taip ir dabar mes dirbome kaip vergai nešdami rąstus, maišus ir plytas; šaldavome stovėdami prieš stovyklos vartus, kol šie pagaliau mus įleisdavo; buvome skaičiuojami, tikrinami, ir vėl perskaičiuojami; žvelgdavome su skaudžiu nusivylimu į ištuštėjusį sriubos indą, tartum laukdami stebuklo, kad jis vėl prisipildytų.

Praslinkus pusantrų metų po to, kai aš buvau išmetus paskutinį šešiasdešimtą degtuką, sargybos viršininkas man įteikė popieros lapelį vakarinio patikrinimo metu ir liepė man pasirašyti. Ten buvo parašyta:

„Kalinė Elinor Lipper, nubausta penkiems metams pataisomųjų darbų stovykloje, atliko savo bausmę. Tačiau ji paliekama stovykloje iki karo pabaigos. Jai buvo pranešta apie šį sprendimą“.

Ir taip vėl bėgo dienos, savaitės, mėnesiai, metai. Ir vėl kankino šaltis, badas ir nuovargis. Žuvo viltys ilsėtis švarioje lovoje, pasilikti ramybėj bent vieną dieną, negirdėti bent vieną dieną metalinio bėgio balso.

Atėjo ir 1945 metu gegužės mėn. karo laimėjimo diena, sutikta su masiniais susirinkimais ir nesibaigiančiomis kalbomis. Kaliniai bučiavosi su ašaromis akyse pilni vilčių ir būsimos laisvės laimės.

Bet ir po to niekas nepasikeitė.

Praslinko 1945 pergalės metai. Prabėgo ir 1946 metai. Tai buvo jau dešimtieji mano, kalinimo metai. Senieji kaliniai mirė, o laivai vis vežė ir vežė naujus kalinių transportus, kad pakeistų žuvusius.

KELIAS ATGAL

Prie laivo šono stovėjo būrys sudžiūvusių ir suvargusių žmogysčių. Jie pamažu lipo į laivą vedančiais stačiais geležiniais laiptais. Šiame būryje ir aš nervingai ir kartu abejingai kopiau siaurais laiptais aukštyn. Mane vargino įvairios mintys ir klausimai, nes vykau pagal įsakymą iš Maskvos. Kur vykstu? Jokio paaiškinimo. Gal tai kelionė į laisvę? Bet sargybiniai nepaliko mūsų nė valandėlei laisvų. Pagaliau mes apsistojome laivo apatinėj dalyj.

Čia buvo tikras pragaras, kuriame žmonės kovojo vienas su kitu dėl lašo vandens. Aš atkreipiau dėmesį į pilkai išblyškusius vyrų kalinių veidus, kurie buvo kartu užrakinti su mumis tame pačiame prekių sandėlyje. Jie sirgo, vėmė nat grindų arba kiti susilenkę prie kibiro stengėsi paslėpti savo sunkumus nuo moterų akių. Aš stebėjau juos. Jų rankos neturėjo pirštų, nes buvo nušalę; jų kojos buvo žaizduotos. Jų tarpe buvo jaunas berniukas su nosies likučiais sulysusiame veide. Jo nosis buvo nušalus. Vyrai aistringai žiūrėjo į moteris, nes jie jų nematė septynis metus.

Pagaliau atvykome į Butką Nakodką, į šiaurę Nuo Vladivostoko. Apsistojome pereinamoje stovykloje. Čia gyvenimo sąlygos buvo tos pačios kaip ir kitose stovyklose. Barakai buvo pilni blakių, perpildyti kaliniais, maistas blogas, vandens nepaprastas trukumas.

Išvykdama aš valgiau paskutinę sriubą iš supuvusių bulvių, kuri atsidvė kanalizacijos kvapu. Po to trumpas žygis ir mes jau stovėjome geležinkelio stotyje. Čia stovėjo garvežys, tikras garvežys, kurį aš pirmą kartą pamačiau po aštuonių metų. Iš džiaugsmo norėjau prie jo prisiglausti ir pabučiuoti. Bet mano švelnūs jausmai tuojau išnyko, kai įžengiau į kaliniams paskirtus vagonus. Tai buvę eiliniai keleiviniai vagonai. Išoriniai langai buvo apkalti geležiniais tinklais Sargyba slankiojo koridoriuose. Geležimi apkaustytos durys buvo užrakintos kelionės metu. Kiekvienas vagono skyrius turėjo tris išilgai pastatytus medinius suolus. Į šiuos skyrius buvo sugrūsta po 25 žmones. Buktos Nakodkos pereinamos stovyklos tarnautojas prieš išvykstant dar kartą mus apžiūrėjo kaip kokius gyvulius garduose. Kažin kas paklusė tarnautoją:

— Kur mes vykstame, pilieti?

— Į Kazakstaną, — nenoriai atsakė žemu balsu tarnautojas.

(nukelta į psl. 4)

EUROPOS LIETUVIŲ GYVENIMAS

VOKIETIJA

Dr. SAKALAUSKAS PAS LIGONIUS

Vasario mėn. 5 d. Gautingo lietuvius ligonius aplankė žymus visuomeninkas, buvęs ilgametis Klaipėdos Gubernatūros patarėjas Dr. Sakalauskas. Malonus svetys sukvietęs lietuvių būrį teravosi apie sveikatą, nuotaikas, rūpesčius ir atei tį. Tarp kita ko vedė pokalbį apie lietuvių tautosaką, kaip išlikusį brangų mūsų tautos turtą. Be to, ligoniams prašant, laikė pašnekesio formoje paskaitą politinėmis temomis. Nušvietė naujausius įvykius—prezidento Eisenhoverio pažadus, pasikeitimus Formozos vandenyse, Dulles lankymąsi Europoje ir ko galime iš to tikėtis.

Ligoniai džiaugėsi svečio nuširdumu, jam už tai dėkojo ir tikisi, kad ateityje jis vėl kada atsilankys. Šia proga norėtųsi pastebėti, kad būtų labai gerai, jei svečiai apie savo atsilankymus ateityje planeštų iš anksto—tai eistų sukviesti daugiau klausytojų.

M. Musteikis.

LIETUVIAI KURSIS SAVOSE SODYBOSE

Kaiserlauterno lietuviai, kurių ten yra apie 200 ir kurių dauguma dirba amerikiečių darbo kuopose, daro pastangas susiburti į lietuviškas sodybas. Tuo reikalu Kun. Bronius Lubinas šiomis dienomis lankėsi pas Kaiserslauterno miesto burmistrą, kur buvo maloniai priimtas. Jam buvo pažadėta, kad miestas tam tikslui perleis lietuviams sklypą palankiomis sąlygomis.

Tiriamos galimybės, kaip geriausiai sutelkti tam tikslui reikalingų lėšų. Keiserslauterne yra geros darbo sąlygos ir neabejotina, kad, vietiniam lietuviams pradėjus čia sijungtų daug lietuvių ir iš kitų statyti savas sodybas, prie jų privietovių.

SVEICARIJA

ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ

ŠvLB tarybos posėdis. Vadovaudamosi ŠvLB įstatais, Bendruomenės taryba sausio 31 d. buvo susirinkusi Zurike savo paprastosios sesijos. Posėdyje dalyvavo šie tarybos nariai: Dr. A. Gerutis (pirmininkas), E. Garbačiauskienė (vicepirmininkė), B. Šaulytė (sekretorė), inž. J. Stankus ir dipl. ekon. V. Gegeckas. Be to, į posėdį buvo pakviestas valdybos sekretorius — iždininkas A. Paulaitis. Pirmininkauti buvo pakviesta E. Garbačiauskienė.

Posėdžio dalyviai apžvelgė pereitais metais atliktus darbus ir nusmaigstė būsimos veiklos gaires.

Pirmiausia buvo priimta valdybos paruošta metinė Bendruomenės sąmata, kurioje pajamose tėra viena pozicija: narių įmokos (nario mokestis). Išlaidas sudaro: „Šveicarijos Lietuvių Žinių" leidimas, aplinkraščių spausdinimas, pašto išlaidos, šalpos ir kultūriniai reikalai.

Po to buvo svarstytas tolesnis „Šveicarijos Lietuvių Žinių" leidimo klausimas. Leidinio redaktorius atkreipė dėmesį į tai, kad pasirinkus „Britanijos Lietuvį" Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės organu, vargu ar beverta leisti savo atskirą biuletenį, kuris reikalauja ir lėšų, ir jėgų. Po diskusijų buvo nutarta „Šveicarijos Lietuvių Žinias leisti tiktai kartą per metus, prieš Vasario 16 d., ir jose sužymėti svarbiausius įvykius iš Šveicarijos lietuvių gyvenimo. Jeigu pasirodytų, kad pasirinktas susižinojimo būdas per „Britanijos Lietuvį" nepasiekia tikslo, galima būtų mūsų leidinį išleisti dažniau.

Toliau posėdžio darbų tvarkoje buvo naujos revizijos komisijos rinkimai, nes atsistatydino vienas jos narys. Į komisiją išrinkti: Dr. P. Radvila, S. Garbačiauskas ir J. Ehrensperger — Juknevičiūtė.

Posėdyje dar buvo apsvarstyti įvairūs kultūrinės veiklos ir kiti klausimai.

Pasibaigus tarybos posėdžiui, buvo tartasi su valdyba. Taryba pareiškė savo pasitenkinimą dėl valdybos veiklumo.

Aukų rinkimas mokykliniam jaunimui Vokietijoje. Valdybos pirmininko inž. J. Stankaus iniciatyva ir pastangomis šveicarų verslo įmonėms išsiuntinėta keliolika tūkstančių laiškų, kuriais prašoma paremti aukomis lietuvių mokyklinį jaunimą Vokietijoje.

Kalėdų švenčių proga ŠvLB valdyba iš surinktų aukų išsiuntinėjo dovanų Šveicarinjoje esantiems tautiečiams ligoniams. Tenka pasidžiaugti vis didėjančiu solidarumu lietuvių tarpe.

ŠVEICARIJOS LIETUVIAI ŠELPIA VASARIO 16 GIMNAZIJĄ IR VARGO MOKYKLAS VOKIETIJOJE

PLB Šveicarijos Krašto Valdybos pirmininko, inž. J. Stankaus, rūpesčiu, šveicarų tarpe vedamas plataus masto vajus Vasario 16 gimnazijai ir vargo mokyklom Vokietijoje sušelpti. Atskirai laiškais daugiausia buvo kreiptasi įvairias firmas ir prekybines bendroves.

Šiuo metu PLB Šveicarijos Krašto Valdyba praneša, kad jau išsiunčiami didesni kiekiai vajaus metu surinktų misto produktų. Inž. J. Stankus labai energingai rūpinasi to vajaus pravedimu, kas mums visiems yra gražus, pavyzdys, parodąs, jog ir negausi lietuvių bendruomenė gali daug mūsų bendriems reikalams patarnauti.

Rinkliava tęsiama toliau ir PLB Šveicarijos Krašto Valdybos pirmininkui pavyko susitarti su keliais dideliais šveicarų laikraščiais, kurie įdės atitinkamus atsišaukimus ir nuotraukas.

LIETUVIS KALBĖS PER ŠVEICARŲ RADIO

Š.m. vasario 21 d., 19,30 val., per Šveicarijos radio Beromuenster aktualiais lietuviškais reikalais kalbės PLB Šveicarijos Krašto Valdybos pirmininkas, inž. J. Stankus.

EISENHOVERIS IR EUROPA

Nors pirmaisiais mėn. prez. Eisenhoveris bus daugiausiai užimtas susitvarkymu viduje, bet žinoma, kad jis nepaprastai domisi savo užsienio reikalų ministerio Dulles planu sutvarkyti Europoje politinę netvarką. To plano detalės dar nėra žinomos, bet manoma, kad jame numatyta Vokietijai naujų pasiūlymų ir lengvatų. Dulleso nuomone Vokietijos divizijos gali būti sumobilizuotos per dvylika mėn., kai tuo tarpu Europos kariuomenė gal ir niekada netaps realybe. Nereikia pamiršti, kad Dullesas buvo Japonijos sutarties kalvis. Nenuostabu, jei jis pabandys padaryti tą pat su Vokietija.

Garsi smuikininkė, lietuvaitė ELENA KUPREVIČIŪTĖ neseniai koncertavusi Europos sostinėse kovo 22 d. 3 val. p.p. koncertuos The Wigmor Hall salėje, 36, Wigmor st. London W. 1.

LATVIJOJE IŠNYKSTA VIETOVĖS

„Fuldaer Zeitung" š.m. vasario 2 d. numeryje rašo, kad Latvijoje, Ventspilės, Rygos, Madonos, Liepojos ir kt. srityse, didelis skaičius valsčių ir vietovių yra panaikinta. Priežastis nurodoma — „dėl sumažėjusio gyventojų skaičiaus". Pasak laikraščio, šių kaimų ir vietovių „panaikinimas" yra nuolatinių Latvijos gyventojų deportacijų pasėka.

EISENHOVERIS APIE AMERIKĄ

—Dabartinis JAV prezidentas Eienhoveris, vienoje priešrinkiminėje kalboje pasakė: „Amerika—nuostabiausias padaras ekonominėje istorijoje: ji turi 7 proc. viso pasaulio žmonių, jos plotą sudaro 8 proc. viso pasaulio sausumos, o jos gamybos pajėgumas sudaro virš 50 proc. bendros viso pasaulio gamybos. Šitai Amerikos gyventojui suteikia augščiausią gyvenimo lygį.

PASAULIO ARENOJ

Seniau, prieškariniais laikais, tarptautinej politikoj vyravo taip vad. „Balance of power" dėsnis. Didžioji Pritanija lošdavo tarpt. politikoj labai svarbų vaidmenį tuo, kad ji stropiai saugodavo lygsvaros rodiklę. Amerika buvo daugiau ar mažiau užsidariusi savame kiaute ir didelės rolės nevaidindavo.

Šiandien padėtis yra pasikeitusi ir mums tenka tik konstatuoti, kad pasaulis, pergyvenęs didelius sukrėtimus, atsirado visiškai naujoj gadynėj, naujoje situacijoje.

Po paskutinio karo, Vokietiją nugalėjus, atsirado tam tikra tuštuma. Tuo pasinaudojo Sovietų S-ga žaibo greitumu, nelyginant ryklys, prarydama visą eilę Rytų ir Vidurio Europos valstybių. Tokio likimo, be Baltijos Valstybių, susilaukė Lenkija, Čekoslovakija, Vengrija, Jugoslavija, Bulgarija, Rumunija ir Albanija. Toks pat likimas jau grėsė Turkijai ir Graikijai, o vėliau būtų atėjusi eilė ir beveik visoms likusioms Europos valstybėms.

Laimei, nors ir pavėluotai, Amerika pajuto savo atsakomybės jausmą ir, nieko nelaukdama suteikė stiprią karinę ir ūkinę pagalbą Graikijai ir Turkijai, o vėliau per Europos Atstatymo Programą (Marshalo Planą) padėjo atsigauti karo nuteriotoms vakarų Europos tautoms.

Šiek tiek atsipeikęję , ir patys Vakarų Europos kraštai susiorientavo naujoje savo tragiškoje padėtyje ir susirūpino. Ilgiau nedelsdami, 1948 m. Barusselyje pasirašė tarp savęs paktą principu „vienas už visus, visi už vieną" (šioje užuomazgoje dalyvavo: Anglija, Prancūzija, Belgija, Olandija ir Luxemburgas).

1948 metų pabaigoje Amerikos Senatas priėmė Vandenbergo rezoliuciją, pagal kurią Amerika taikos metu prisideda prie kitų Vakarų valstybių, kad drauge su jomis užtikrintų kolektyvinį saugumą. Šioji rezoliucija yra pirmas precedentas Amerikos istorijoje, kad Amerika prisiima taikos metu tokius angažamentus.

Šie visi pasitarimai ir susitarimai 1949 metais baigėsi taip vad. NATO sutartimi, North Atlantic Treaty Organization, kurią pasirašė 12 valstybių: Anglija, Prancūzija, Belgija, Danija, Grenlandija, Luxemburgas, Olandija, Portugalija, Italija, Kanada ir JAV. 1952 metais į NATO buvo priimtos: Turkija ir Graikija.

Karas Korėjoj dalykus dar daugiau paskubino. NATO iš planuojamos stadijos perėjo į operatyvinę ir Europa, kiek jos pairusi ekonominė sveikata leido, pradėjo ginkluotis. Išvadoje — pernai Lisabonoje susirinkusi Š. Atlanto Taryba sutiko perduoti NATO pajėgų vyr. armijos vadui 25 aktyvias ir 25 rezervo divizijas, o joms remti turėjo būti paruošta apie 4000 lėktuvų ir pajėgus karo laivynas. Ginkluotoms pajėgoms išlaikyti lėšos turėjo būti duodamos visų proporcingai. Beto, JAV reikalaujant, prie šios organizacijos numatoma, pritraukti ir Vokietiją.

Visose šiose pertraktacijose spiritus movens buvo Amerika. Visų akys šiandien yra nukreiptos į ją, nes visi supranta, kad deciduojantis veiksnys šių dienų tarpt. politikoj yra JAV. Tik nuo JAV vienokio ar kitokio nusistatymo priklauso pasaulio likimas.

Štai kodel su tokiu dideliu dėmesiu visas pasaulis sekė tik neseniai praėjusius JAV rinkimus. Rinkimai buvo taipgi priežastimi, kad laikinai jokių didesnių sprendimų svarbiuosiuose pasaulio klausimuose nebuvo daroma, nes buvo laukiama Amerikos valdžios rinkimų rezultatų.

Rinkimams praėjus ir naujai JAV administravijai užėmus pozicijas, galima laukti, kad visi opūs klausimai bus pajudinti ir nauja įvykių banga netrukus gali pasireikšti.

Naujas Valst. Sekr. Dulles kaip tik šį weekendą atvyko Europon patikrinti jos politinį pulsą. Dullesui, matyt, neatrodo, kad jis būtų tvarkoj, — ypač po to, kai Amerika per savo milžiniškas transfuzijas supumpavo Europos gyslosna apie 30.000 mil. dol.

Mat, Amerikos planai įjungti Vokietiją į jos kalamą saugumo grandinę prieš komunizmą Europoje, dėl prancūzų opozicijos, pastarauju metu vėl susinarpliojo ir susidūrė su naujais sunkumais. Reikia tikėtis, kad Dulles, labai didelės energijos ir išminties žmogus, pajėgs susipynusius siūlus išnarplioti ir rasti bazę, pagal kurią Europoje Anglija, Prancūzija ir Vokietija galėtų sutilpti toj pačioj karinėj sąjungoj. Tas yra būtina, atsižvelgiant į Amerikos globalinius užsiangažavimus kitose pasaulio dalyse.

Paskutiniuoju laiku vis labiau ir labiau ryškėja, kad sovietų planai ir strategijos svoris yra nukreiptas gal ne Europon, bet kur kitur. Tai išplaukia iš vyr. Sovietų tikslo, kuris yra:

Amerikos apsupimas ir izoliavimas. Sovietai nori paimti tam tikrų, strateginiai svarbių, teritorijų kontrolę į savo rankas, o tokiais strateginiais punktais (svarbesniais gal ir už Europą) pirmoj eilej yra Azija ir Artimieji Rytai.

Komunistų įžulus veržimąsis į Malajus, Indo-kiniją, Siamą ir Burmą turi tikslą izoliuoti Japoniją nuo Amerikos ir paimti savo kontrolėn taip vad. ryžių bliūdą. Jį paėmę, Sovietai turėtų geriausius Azijos žaliavų šaltinius savo rankose ir pajėgtų sustiprinti ir išplėsti savo industrijos potencialą, ir tiktai tai įvykdę, jie sugebėtų taip apginkluoti kiniečius-komunistus, kad jau niekas negalėtų jiems sukliudyti Japonijos ir Indijos susovietinimo.

Nemažesnės strateginės svarbos turi ir Artimieji Rytai. Štai kodėl sovietai rizikuoja paaukoti net žydiją, kad įsiteikti arabams ir paimti savo kontrolėn žibalo šaltinius ir Suezo Kanalą.

Šiandien, tad, mes stovime ant slenksčio naujų svarbių įvykių. Mes, lietuviai, žiūrime į naują Amerikos prezidentą Gen. Eisenhoverį su didelemis viltimis. Kiek jos pasiteisins—parodys gal ir netolima ateitis. Pranašu sunku būti, bet reikia konstatuoti, kad tiek Amerikos prezidento asmuo, tiek asmenys pastatyti State Departamento priešakyje (Valstybės Sekretorius DULLES ir jo pagelbinkas BEDEL SMITH) yra išmintingi vyrai, tvirti charakteriai, gerai pažįstą Sovietus bei jų veikimo techniką. Geresnėse rankose JAV vairas vargu ar ir būti begalėtų.

TAIP JUOKIASI UŽ GELEŽINĖS UŽDANGOS

Gyvuliai

— Šiurpiausią pergyvenimą teko pajusti Budapešte, — pasakoja į Vakarus patekęs pabėgelis. — Policija apsupo visą rajoną. Man teko sprukti į zoologijos sodą. Bet ir ten vienas agentas mane atpažino. Paskutinę akimirką dingtelėjo mintis ir, išvertęs žieminio apsiausto kailinius, šoviau į plėšriųjų žvėrių narvą. Susiriečiau kampe ir nudaviau miegantį lokį. Kiek aprimęs tariau, kad mane sekęs agentas bus mano pėdsakus pametęs. Staiga šalia manęs pasirodė milžiniškas liūtas. Pajutęs, kad mano gyvenimas už kelių sekundžių baigsis, pradėjau kalbėti „Tėve mūsų".

Ūmai prašnabždėjo liūtas: — Jei tu, gerbiamasis, neužčiaupsi burnos, tai jie vistiek mus sučiups.

* * *

Sporto įrankiai

Propagandos sumetimais R. Vokietija rodo atvykusiems svečiams atstatytą fabriką. Prie išėjimo vieno svečio žvilgsnis įsminga į sargybinio šautuvą.

— Tai sporto įrankis! — trumpai sušvokščia policininkas.

Svečias kiek stabtelėja, bet po akimirkos jo akys nušvinta ir jas įremia į policininką:

— Na, jei jau Tamsta taip gerai susivoki sporte, tai gal gali pasakyti, kada baigsis olimpijada Korėjoj

---

(atkelta iš psl. 3)

— Kaip ilgai mes būsime kelionėje?

— Apie 12 dienų, — pagalvojęs atsakė tarnautojas ir savo žvilgsnį nukreipė į šalį.

Kaip gali taip meluoti vyras, turėdamas tokias garbingai atrodančias akis? Per du mėnesius kol pasiekėme Kazakstaną mes pergyvenome baisias kelionės kančias.

Tai nebuvo sugrūdimas vagonų skyriuose ar badas, kurie mus irgi nemažai vargino. Bet tai buvo baisus troškulys. Užkimusios šaukdavome ir prašydavome vandens gerti, nes maistas ir garuojančios arbatos virtuvai sargybiniams buvo nešiojami koridoriuje. Vandens buvo kiekvienoje stotyje, bet tik ne dėl mūsų.

Kaip kiekviename keleiviniame vagone, taip ir mūsų vagono gale buvo tualeto kambarys. Koridoriuje stovėjo sargybiniai, žiovaudami iš nuobodumo. Tik keli žingsniai skyrė mūsų kambarį nuo tualeto kambario. Kaliniai maldavo, šaukė, prašydami išleisti. Daug buvo sergančių, daug kas viduriavo dėl blogo maisto, kurį sudarė juoda duona, sūdyta žuvis ir nevirintas vanduo. Tačiau kaliniams buvo leista naudotis tualetu tik du kartus per 24 valandas. Toks buvo patvarkymas.

Ir taip buvo visuose transportuose. Kaliniai kelionėse verkdavo, šaukdavo ir keikdavo, kai jie būdavo vežami kaip laukiniai žvėrys iš vienos vietos į kitą. Ir jei kuris, negalėdamas ilgiau tokių sąlygų pakęsti, bandydavo prasiveržti per sargybinių durtuvus, toks nelaimingasis būdavo spardomas ir mušamas šautuvų buožėmis iki mirtis jį išlaisvindavo iš kančių.

Su mumis keliavo keletas japonų tautybės kalinių ir daug jaunuolių, 12—16 metų amžiaus. Jie buvo išblyškę, išdžiūvę ir fiziškai neišsivystę vaikai. Daugumas iš jų atliko trijų metų bausmę už vagystes.

Pagaliau mūsų traukinys sustojo Kabarovskio geležinkelio stotyje. Pasigirdus įsakymui, vienas po kito berniukai šoko žemyn nuo augštų laiptų ant sniegu padengto perono. Jie neturėjo nei našulių nei ryšulių, nes jie nieko ir neturėjo savo nuosavybėje. Jie rankas buvo susikišę į ilgas rankoves kaip į muftą. Jie nulenkę galvas tupėjo vienas šalia kito, taip buvo įakyta. Ausys, kurių nebuvo apdengtos skudurais, pasidarė mėlynos nuo šalčio.

Netoli nuo šios vietos stovėjo keletas namų, papuoštų plakatais, kuriais yra išpuošta visa Sovietų Sąjunga. Plakatas vaizduoja Staliną su maža mergyte rankose ir apačioje yra toks įrašas: „Ačiū, drauge Staline, už laimingą kūdikystę".

Beveik po pusantrų metų, perėjus da daugelį vergų stovyklų, atėjo diena, kai aš pervažiavau Sovietų Sąjungos sieną gyvuliniame vagone. Pagaliau mes buvome išlaipinti Frankfurte prie Oderio, Vokietijos rusų zonoje. Čia dar turėjau nemažų vargų ir rūpesčių trijose repatrijacinėse stovyklose.

Pagaliau 1948 m. vieną brilijantinę birželio mėnesio dieną pakilęs amerikiečių lėktuvas užbaigė mano vienuolikos metų kančias sovietų kalėjimuose ir darbo vergų stovyklose.

* * *

Tai viena iš daugelio milijonų kalinių skaudžių pergyvenimų istorija. Tai žmogaus Golgotos kelias, kurį jam parengė sugyvulėjęs raudonasis šėtonas. Šiuo baisiu kančios keliu eina visa musų tauta, kiekvieną dieną kovodama dėl savo gyvybės. Tūkstančiai musų tautiečių žuvo Kolymos pragare, tūkstančiai — Kazakstano tyruose, tūkstančiai — mūsų tėvynės miškuose. Žuvusieji įpareigoja mus likusius tautos narius tęsti šią kovą iki visiško laimėjimo ir Lietuvos išvadavimo.

Išsigelbėjusių iš raudonojo pragaro kančių pasakojimai tesustiprina mūsų viltis pasiekti galutinę pergalę. Elinor Lipper irgi neturėjo vilties išsilaisvinti iš raudonojo voro tinklo. Bet vistik išsilaisvino. Atgaus laisvę ir mūsų tauta. Tarptautinė padėtis kiekvieną dieną darosi mums palankesnė. Jau netoli ta diena, kai pakilę amerikiečių lėktuvai užbaigs mūsų tautos kančias sovietų kalėjimuose ir darbo vergų stovyklose.

J. VARANAVIČIUS

Pabaiga.

Mūsų gyvenimas

BRADFORDE LAUKIAMA „ATŽALYNO“

Visi Bradfordo lietuviai jau seniai žino, kad vaidybos mėgėjų būrelis kažin ką daro. Jie renkasi beveik kiekvieną sekmadienį, ilgai kažin ką veikia ir švytinčiais veidais skirtosi po kelių valandų.

Paslaptis pamažu aiškėja: energingai vaidybos mėgėjai, susibūrę „Atžalyno“ būrelyje, kovo 14 d. rengiasi pastatyti K. Binkio įdomų „Atžalyną“. Vaidinimui reikia didelio skaičiaus veikėjų, o jų Bradforde trūksta. Dėl to pasikviesta į talką scenos mėgėjų iš Halifaxo, Pudsey, Keighley, net Todmordeno, ir be jokios atovangos dirbama.

„Atžalyną“ režisuoja J. Čiegis, kuris Bradfordo visuomenei pažįstamas iš ankstybesnių scenos darbų. Tai bus bene jo pirmas didelis režisūros darbas Bradforde. Jam talkininkauja visa eilė vietos „senų scenos vilkų“ — St. Liutkevičius, P. Daržinskas, Br. Pivoriūnienė, Ž. Duobaitė, ir daugiau jaunų scenos mėgėjų, kurie žiūrovams rengia nenumatytų staigmenų.

Kadangi K. Binkio „Atžalynas“ yra populiarus ir visų mėgiamas vaidinimas, tikima, kad jo pažiūrėti suvažiuos ir kaimyninių vietų lietuviai.

„Atžalynas“, kaip minėjau, bus statomas kovo 14 d. St. Mary's salėje. Tad iki pasimatymo vaidinime. j.k.

PADĖKA

Tautos Fondo atstovybė dėkoja aukotojams, kurie aukojo T. Fondui š.m. sausio mėn. laikotarpyje. Taip pat dėkoja DBLS Treliškės skyriui, paaukojusiam Lietuvių Namų B-vės akcijų 10 svarų vertės.

TAUTIEČIAI

Minėti Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo 35 metų sukaktį galime tik mes, atsidūrę laisvame pasaulyje. Tą dieną mes privalome dar kartą sustiprinti savo pasiryžimą — suvienytomis jėgomis, pasišventimu ir nepalaužiamu atkaklumu nutraukti Lietuvos vergijos pančius.

Mūsų tėvynės ateitis žymia dalimi pareis nuo mūsų darbo ir pasiaukojimo, ir nuo to, kiek kiekvienas mūsų sugebės prisidėti prie tėvynės vadavimo darbo. Lemiamoji diena nebetoli. Būkime jai pasiruošę. Visų pirma turime užtikrinti mūsų laisvinimo kovai vadovaujantiems veiksniams, kad veiklai reikalingų lėšų nepritrūks.

Suprasdami gyvenamojo momento reikšmę, su nuoširdžiu duosnumu atlikime savo pareigą kovojančiai Tėvynei. Jūsų auka, paaukota vasario mėn., bus reikšmingas įnašas išlaisvinimo darbo.

Tad aukokime Tautos Fondui!

T. Fondo Atstovybė
D. Britanijoje

ANTISOVIETINĖ DEMONSTRACIJA

Rochdaleje, Pionierių salėje, š. m. vasario mėn. 15 d. įvyko ABN manifestacija. Antisovietines kalbas pasakė: ukrainiečių, lenkų, lietuvių ir latvių atstovai.

Antisovietinių nuotaikų ženkle demonstruota gatvėmis ir prie Britų Nežinomo Kario kapo padėta gėlių vainikas. Esvė

Londono Vaidila ruošia š.m. vasario 22 d. Lietuvos Nepriklausomybės Šventės minėjimą šia tvarka:

11 val. pamaldos su pritaikintu pamokslu lietuvių bažnyčioje.

6 val. vak. parapijos salėje iškilmingas posėdis.

Programoje. Paskaita, sveikinimai ir scenos vaizdelis „Girios paukščiai“ iš partizanų gyvenimo Lietuvoje. Valdyba

NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠVENTĖ IR APYGARDOS SUVAŽIAVIMAS NOTTINGHAME

Lietuvos nepriklausomybės atstatymo 35 metų sukaktis šiemet Nottinghame ruoštasi įdomiau paminėti, nes į iškilmes buvo laukiama atvykstančio buv. Lietuvos kariuomenės vado gen. St. Raštikio, Ryšium su laukiamu jo atvykimu, susiorganizavo gausesnės lietuvių grupė iš Derby, Leicesterio ir kitų vietovių atsilankyti Nottinghame. Deja, gen. St. Raštikis, dėl paskutiniu metu jam atsiradusių skubių ir svarbių darbų, negalėjo nuvykti.

Nepriklausomybės minėjimas įvyko vasario 14 d. Šiai sukakčiai skirtą gausų suirinkimą atidarė DBLS Nottinghamo apygardos valdybos pirmininkas K. Kudla. Dienos tema, apžvelgdamas svarbesnius politinius įvykius ir tyškesnius mūsų kovos į Laisvę etapus, paskaitą skaitė DBLS centro valdybos narys J. Senkus. Ta proga nottiinghamiečiams perdavė Lietuvos Pasuntinybės, gen. Raštikio ir DBLS centro valdybos sveikinimus su linkėjimais — „Dirbkime, krutėkime vis dėl Lietuvos“.

Šios šventės proga, lietuvius sveikino latvių, estų ir anglų atstovai, Nottinghamo meninės pajėgos (vyrų oktetas, tautinių šokių grupė ir priešmokyklinis jaunimas) padainavo patriotinių dainų, pašoko kelis tautinius šokius ir padeklamavo eilėraščių.

Minėjimui pasibaigus, nottinghamiečiai su atvykusiais netolimų apylinkių lietuviais kelias valandėles praleido jaukiame pobūvyje.

Rytojaus diena įvyko DBLS Nottinghamo apygardos skyrių atstovų suvažiavimas, pirmininkaujant p. Deveikiui ir sekretoriaujant p. Kasparui Valdybos pirmininkas K. Kudla padarė nuveiktų darbų apžvalgą ir Centro valdybos atstovas J. Senkus pranešė apie svarbesnius DBLS darbus ir atsakinėjo į paklausimus. Šiame suvažiavime buvo nutarta vasaros metu suorganizuoti visų Nottinghamo apygardos lietuvių didelį sąskrydį, o taip pat apygardos valdyba paprašyta imtis iniciatyvos įsteigti lietuvišką vargo mokyklą

Į naują apygardos valdybą išrinkti: K. Kudla, Nedzelskis ir Kasparas. Suvažiavimas valdybai palinkėjo geros sekmės jos darbuose bei užsimojimuose.

A. M.

COVENTRY

Vasario 14 d., šeštadienį, DBLS Coventrio skyriaus valdyba suruošė Lietuvos Nepriklausomybės 35 metų sukakties minėjimą, kuriame dalyvo per 120 lietuvių. Tai pirmas po dviejų metų toks gausus coventriečių lietuvių subūvimas. Plačiau apie dabartinę Coventrio lietuvių kolonija spausdinsime Br. Debikonio reportažą kitos savaitės numeryje.

MANCHESTERIEČIAI KVIES SMUIKININKĘ E. KUPREVIČIŪTĘ KONCERTUI Į MANCHESTERĮ

Atvykstančią iš Paryžiaus garsiąja lietuvaitę smuikininkę E. Kuprevičiutę koncertui į Londona, Manchesterio lietuviai, jei tik smuikininkė galėsianti ilgesnį laiką viešeti šitame krašte. Žada pasikviesti koncertuoti į Manchesterį.

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠVENTĖ LONDONE

Ateinantį sekmadienį, vasario 22 d. Lietuvių Sporto ir Soc. Klube, 345a, Victoria Park Rd., įvyksta Lietuvos nepriklausomybės 35 metų sukakties minėjimas. Kalbės buv. Lietuvos kariuomenės vadas gen. St. Raštikis ir VLIKO vykdomosios tarybos pirmininkas prof. K. Žalkauskas

Pabaigoje K. Daukanto vieno veiksmo vaizdelis.

Londono lietuviai kviečiami gausiai rinktis Lietuvos nepriklausomybės sukaktį minėti.

KAMBARYS BE KNYGOS — ŽMOGUS BE ŠIRDIES

Nykiame tremties gyvenime lietuviška knyga yra geriausias draugas, geriausias nuotaikos skaidrintojas. Žmogus kurio kambaryje nėra knygų, kuris neskaito knygų, niekada neras giedrios nuotaikos ir niekada nebus gyvenimu patenkintas. Kas vieną kartą pamėgs knygą, tas visada bus dėkingas valandai, kurioje jis susidomėjo knyga. Knyga yra mokytojas, knyga — draugas, knyga — pramoga. Naujai išėjusių ir senesnės laidos knygų visada galite gauti, parašę spaudos platintojai Dainorai Daunoraitei, 49, Thornton Ave., London, W.4. Jei neturite atliekamo šilingo dabar, — parašykite, knyga siunčiama kreditan.

AKCININKŲ SUSIRINKIMAS

Šeštadienį, vasario 28 d., 3 val. p.p. Lietuvių Namuose, Londone, įvyksta metinis Lietuvių Namų Akc. B-vės akcininkų susirinkimas.

Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu Bendrovė turi metinės apyvartos apie 12 tūkstančių svarų ir sudaro tvirčiausį mūsų lietuviškos veiklos ekonominį pagrindą šiame krašte, kuo didesnis skaičius lietuvių turėtų susidomėti jos veikla ir kuo didesnis skaičius akcininkų turėtų stengtis dalyvauti šitame susirinkime.

Turint galvoje, kad Bendrovė veikia pagal šio krašto bendrovių įstatymą, ji privalo to įstatymo prisilaikyti ir savo veikloje, taip ir akcininkų susirinkme. Čia trumpai spausdinami keli įsidėmėtini dalykai, ryšium su įvykstančiu akcininkų susirinkimu.

Apie įvykstantį susirinkimą pranešimas turi būti akcininkams išsiųstas 21 diena prieš paskelbta susirinkimui datą. Tai buvo padaryta. Pranešimas buvo anglų kalboje, trumpas, nes šitaip reikalauja veikią bendrovių nuostatai. Jis taip pat turi būti patiektas bendrovių registrui toks, kos siunčiamas akcininkams.

Platesnį pranešimą, lietuvių kalboje, direktoriai padarys susirinkime. Susirinkimo kvorumą sudaro 5 akcininkai. Susirinkimui pirmininkauja direkcijos pirmininkas, o jam atsisakius, susirinkimas išsirenka pirmininkaujantį vieną iš dalyvių.

Dienotvarkės svarbiausi punktai: direktorių pranešimas ir balanso pelno ir nuostolių s-tos patiekimas, direktorių, pasitraukusiųjų vieton, rinkimas, direktorių ir revizorių atlyginimo nustatymas.

Kiekvienais metais trečdalis direktorių rotacijos tvarka pasitraukia. Jie gali būti perrenkami. arba jų vietoje išrenkami nauji. Tačiau, norint siūlyti naują kandidatą į direktorius, reikia tokį pasiūlymą pateikti raštu su siūlomojomo kandidato raštišku sutikimu b-vės administracijai ne anksčiau 28 ir ne vėliau 4 dienų, prieš susirinkimą.

Susirinkime balsuojama rankos pakėlimu, išskyrus to atvejo, kada prieš balsavimą, arba balsavimo rezultatus skelbiant, yra raštu pareikalaujama balsuoti pagal akcijas ((poll). Tokį reikalavimą gali padaryti arba 3 akcininkai, esantieji susirinkime, arba vienas ar keli akcininkai, turi vieną dašimtadalį visų susirinkime atstovaujamų akcijų, arba įgalioti vieną asmenį už ji balsuoti. Įgaliavimo formą galima gauti centre.

Tai tik kelios svarbesnės pastabos. Bendrovių įstatai yra labai platūs ir laikraštyje jų neįmanoma atspausdinti ir smulkiai išaiškinti. Todėl patartina kiekvienam, kas dėl ko nors abejoja, arba kas nori iškelti naujų dalykų per susirinkimą, kas nėra numatyta dienotvarkėje, iš anksto atsiklausti centro, kaip tais atvejais reikia elgtis. Nesilaikant įstatų, susirinkime gali būti neleista vieną ar ktą dalyką svarstyti.

Visi akcininkai, dalyvaują susirinkime, prašomi kaip galima anksčiau prieš susirinkimą registruotis, kad būtų įmanu patikrinti dokumentus su akcijų registrų.

Atvykstančius iš provincijos maloniai prašome iš anksto užsisakyti nakvynę pas namų administratorių.

PADIDĖJO NEDARBAS

Vidur Anglijoje ,š.m. pradžoje padidėjo nedarbas automobilių ir dviračių pramonėje. Nedarbo padidėjimas yra susijęs su eksporto sumažinimu į pietinę Afriką, kur pradėjo veikti tos rūšies pramonė naujai pastatytuose vietos fabrikuose.

NUKENTĖJUSIEMS NUO POTVYNIO JAU SURINKTA 520.000 SVARŲ AUKŲ

Londono Burmistro atsišaukimas į visumenę — aukoti nukentėjusiems nuo potvynio rytų Anglijos gyventojams, krašto visuomenėje rado gyvo pritarimo. Šiuo metu nukentėjusiems remti fondas pasiekė 5200.000 svarų.

Nors grėsiančioms sritims potvynio pavojus yra praėjęs, tačiau rudeniop jis gali vėl pasikartoti. Todėl vyriausybės specialiame posėdyje nutarė imtis atatinkamų žygių, kad ateityje apsisaugoti nuo šios nelaimės, pareikalavusios nepaprastai didelių aukų.

Teisme

R. Vokietijos teismo salė. Kaltinamajam leidžia tarti paskutinis žodis. Kaltinamasis pasikelia ir prade da:

— Prieš perskaitant mano sprendimą norėčiau sužinoti, ką Jūs, pone teisėjau, sekančiame žodyje pasakysite jūsų išteisinimui?

LINKĖJIMAI

Viena moterėlė, Stalino gimimo dienos proga, rašo:

— Linkiu jums visa tai, ka mano tautiečiai jau ištisus metus jums linki!

Kitą dieną moterėlę areštavo už kiršinimą nužudyti žmogų.

VIETOJE PADEKOS

Pirmadienio vakarą, aš su kitais anglais svečiais, buvau pakviesta dalyvauti Lietuvos Nepriklausomybės sukaktuvių minėjime. Lietuvių namų durys buvo atdaros svečiams sutikti.

Ten radau daug anglų tituluotų svečių ir populiariąja Kunigaikštienę Athol; keletą parlamento narių, buvusių ministerių ir augštų buvusios Lietuvos Respublikos pareigūnų, dvasiškių ir visuomeninkų. Minėjime dalyvavo ir Lietuvos pasiuntinys Londone p. B.K. Balautis su bendradarbiais ir keletas anglų žurnalistų.

Minėjimo atmosfera buvo labai gyva. Draugiškame pokalbyje galima buvo jausti lietuvių tvirtą pasiryžimą atgauti savo kraštui laisvę ir vėl džiaugtis jos palaima.

Dvi jaunos lietuvaitės tautiniuose rūbuose napailstamai vaišino svečius ir, atrodė, kad nei skanūs užkandžiai, nei geras kokteilis niekada neužsibaigs. Visi dalyviai šiltai juto tikrą lietuvišką nuoširdumą ir vaišingumą.

Mrs. ANN MITCHEL

RETA LAIMĖ

Draudimo įstagos valdininkas, Jack Coulton, 41 metų amžiaus, tą pačią dieną laimėjo dviejuose pooliuose stambią pinigų sumą.

Šis laimingas vyras, užpildęs laimėjimų lentelę už 6 pen., vienoje bendrovėje laimėjo 75.00 svarų, o kitoje už tiek pat penų — 34.000 svarų. Savo bedradarbiams Mr. Coulton pareiškė, kad kurį laiką jis neateisiąs į darbą, kol nenurimsianti susidariusi nuotaika...

LONDONO LIETUVIAI 1921 m.

(atkelta iš psl. 1.)

Skaitlingas dūdų orkestras iš anksto buvo paruoštas eisenos metu groti lietuviškus maršus ir Lietuvos Himną.

Daugelis vyresniųjų šventės dalyvių jau yra pasitraukę iš gyvųjų tarpo, o mažemačiai Londono lietuvių kolonijos atstovai, dalyvavę šitose iškilmėse, šiandien jau patys turi vaikus tačiau iki šiolei nepamiršo pirmosios Londone lietuvių demonstracijos, ginančios Lietuvos reikalus.

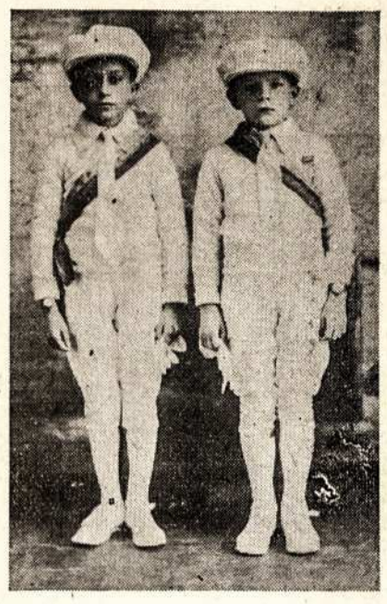

11 metų Jonas Parulis ir jo 10 metų pusbruolis J. Guogas, persijuosę tautinėmis juostomis, lietuviukų vežimo priekyje laikė Lietuvos trispalvę. Nors jie čia gimę ir augę, tačiau ir po 32 metų yra ištikimi Lietuvos sūnūs.

B. DEBIKONIS

KALTI ZVIRBLIAI...

(Mūsų specialaus korespondento)

Tęsinys iš pereito numerio

Rytų Vkoietijoj 40 proc. dirbamos žemės, skirtos duoniniams javams, buvo praėjusį rudenį neužsėta. To priežasčių daug. Viena jų glūdi beprotiškame sovietų „planavime“. Iki 1952 m., spalio mėn. 30 d., ūkininkai turėjo atiduoti nustatytą pyliavą. Norėdami tai atlikti iki nustatyto termino, turėjo ūkininkai kulti spalio mėn. Tuo būdu jie negalėjo tinkamu laiku įsėti. Nenuostabu tad, jog kur tik sovietai ateina, ten tuoj įvyksta žemės ūkio nualinimas..

Pačios Rytų Vokietijos spaudos žiniomis ten viešpatauja didelė maisto aprūpinimo krizė. Kadangi komunistai „negali“ būti kalti. tai ta kalte yra suversta žvirbliams(!). Komunistai išskaitė, jog per metus vienas žvirblis sulesa 2½ kg. pasėlio. Delto reikia kovoti prieš tuos „sabotuotojus“. Visose apskrityse yra išleistos atitinkamos instrukcijos. Hoengedos rajone buvo bandyta išnaikinti žvirblius apnuodytais grūdais. Ši akcija buvo pravesta 113 ūkiuose. Žuvo 1518 žvirblių, kurie per metus būtų sulesę 3.215 kg. grūdų. Gi tai „neklaidingos komunistų partijos“ vadovaujamai žvirblių naikinimo akcijai buvo sunaudota apie 10.000 kg. grūdų. Juokinga, bet taip yra.

ŽIEMINIAI APSIAUSTAI PAVASARIUI...

Rytų Vokietijos apdaro pramonė galės (nuo apsiausto iki apatinių baltinių) tik tokius modelius gaminti, kurie bus komunistinės vyriausybės patvirtinti. Nauji modeliai bus „Centralinio Biuro Apsirengimo Kultūrai“ nustatomi, kurs stengsis sukurti saviška madą Rytų Vokietijai.

Valdžios pranešimu šiai žiemai numatytas šiltas apdaras galės būti gaunamas tik pavasarį. Dėl planavimo (to amžino planavimo!) sunkumų 1952 m. spalio mėn. numatytas šiltos aprangos išdavimas „susitrukdė“... Ypač šiltų apatinių baltinių trūksta gyventojams. Nors ir Stalino „saulė“ šviečia, bet ji nešildo. Šalta kaip Sibire...

BAITGA SU PRIVAČIA PREKYBA...

SED politbiuras nusprendė privačią prekybą Rytų Vokietijoje visiškai užgniaužti. Visa prekyba bus perimta į valstybės rankas.

„Lidova Demokracie“ praneša, jog privatūs prekiautojai ir krautuvių savininkai Čekoslovakijoje ateityje nebegaus daugiau drabužiams kuponų. Nebegaus jų ir mažažemiai ūkininkai, nors jie ir būtų išpildę valstybines pyliavas. Šia priemone siekiama priversti privačius prekiautojus ir žemės savininkus perduoti valstybei krautuves bei žemę.

SUDIEV, ŽEMELE...

Vakarų Vokietijos laikraščiai pilni žinių apie didelę aprūpinimo krizę, siaučiančią visoje Rytų Vokietijoje. Jos svarbiausia priežastis bene glūdi žemoje žemės ūkio gaminių produkcijoje. Bet ne lietus ir ne sausra čia buvo kalti, jei derlius buvo menkas. Kalčiauiasia yra visom priemanėm vedama žemės ūkio kolektyvizacija.

Karui pasibaigus, žiūrėjo ūkininkai įžemės reformą dar kitokiomis akimis. Sovietai pravedė gerą propogandą, išdalino apie 3 mil. ha žemės mažažemiams arba bežemiams kaip buvusiems tarnams, pabėgeliams, buvusiems miestų gyventojams ir t.t. Gavusieji buvo patenkinti, ir tik nuskriaustiesiems skaudėjo širdį. Bet šis pirmųjų džiaugsmas neilgai truko. Ant naujakurių pečių greit užgulė sunki pyliavų našta. Bijodami prarasti gautą žemę, turi šeimos badauti, kad tik atiduotų nuolat kylančias pyliavas. Vienas ūkininkas, neišpildęs piliavų, buvo Rostocke 1952 m. lapkričio mėn. nuteistas 6 metams kalėjimo. Tūkstančiai jų, apkaltinti „sabotažu“, dingo darbo stovyklose. Daugelis ūkininkų bėgo į Vakarų Berlyną žinodami, jog ilgai nebeišsilaikys spaudimui eiti į kolchozus.

Tai kas,kad 0.5 mil. ūkininkų buvo aprūpinti žeme. Be žemės reikia pastogės, darbo įrankių, pasėliui javų. O viso to stigo. Grėsė katastrofa. Komunistai, tai matydami sukūrė organizaciją su gražiu vardu „Ūkininikų Savitarpio Pagalbos Sąjunga“, vokiškai sutr. VdgB,kuri kartu su MAS — mašinų skolinimo stotimis — daugeliui ūkininkų padėjo pradžioje išlįsti iš didėlių bėdų. Bet komunistai greit pamatė, jog VdgB ir MAS yra geriausi įrankiai pasiekti vienam norimam tikslui: suvaryti ūkininkus į kolchozus. Tuo būdu tos dvi organizacijos ėmė padėti tik kolchozams. Jų pagalba savistoviems ūkininkams visiškai nežymi. O be to, tik per kolchozus galima gauti pasėliui grūdų ir trąšų. Tik per juos ūkininikai gali pirkti ir parduoti. Todėl kolchozai ima ūkininikams diktuoti, ką, kaip ir kiek jie turi sėti bei daryti. Taip siekiama ūkininkus palengva priversti eiti į kolchozus.

Daugelis ūkininkų priešinasi ne tik pasyviai, bet ir aktyviai tai kolektyvizacijai. Salzwedel, Calwe, Wolmirstedt, Sshoneberg, Burg ir Rostock apskrityse yra įvykę kruvinų susirėmimų tarp ūkininkų ir policininkų. Valdžia, turėdama savo rankose policiją ir kalėjimus, laimės šią nelygią kovą. Nuo praėjusių metų vasaros iki dabar yra jau įsteigta 14.000 kolektyvinių ūkių kas sudaro 2 proc. visos Rytų Vokietijos dirbamos žemės. Tos kolektyvizacijos pasėka — žemės ūkio gaminių produkcijos kritimas ir darbo nuotaikos praradimas ūkininkų tarpe, dirbant nebe savo žemę. Veltui šaukiamos ten konferencijos žemės ūkio produkcijai pakelti. Veltui valdžios atstovai važinėja po kaimus, eina iš vieno ūkio į kitą, ragindami daugiau dirbti ir daugiau atiduoti pyliavų, kitaip sakant, dar daugiau pilti į vistiek kiaurą sovietiškos sistemos maišą.

Tenevaro bolševikai ūkininkų iš jųjų sodybų ir teneatima jiems jų prakaitu aplaistytos žemės! Bet negi komunistų partija siekia socialinės darbo klasės gerovės. Jų partijos tikslas yra žmogaus nubiedninimas ir pagaliau nužmoginimas.

J. Medaitis.

"BIRMINGHAM BALTU KOMITETAS,

padedant vietinėm estų ir lietuvių tautinių grupių organizacijoms š. m. vasario m. 21 d. 18 val., Birminghame, St. Giles Institute salėje, Green Lane, Small Heath, ruošia

ESTIJOS IR LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBES SVENCIU MINEJIMA.

Po minėjimo koncertas ir šokiai.(Iš centro autob. Nr. Nr. 15A, 15B.)"

(atkelta iš psl. 1)

Lvovo fronte ir ne nuo šiandien tik tai gerų mūsų bičiulių? Ar nebūtų tat mums nekartą naudinga? O ir kiek esame informuojami apie politinę maskolių išeiviją, pasireiš kiančias joje sroves ir apetitus į kadaise savo pavergtas tautas ir tauteles (inorodcus), politinį jų veikimą prieinamų jiems JAV ir kitų šalių valdžios vyrų, šiųjų naudojimą jau tik ne mūsų nei kitų „savo" tautų išlaisvinimo nuo maskoliškų pančių reikalui?

Be šių kelių klaustukų laikraštinio visuomenės informavimo reikalu, kurie, suprantama, toli gražu jo neišsemia, štai dar keli palaidi klaustukai, nebesusiję su spauda ir jos informaciniu darbu, tik iš šio „popierinio" darbo pereiną į betarpiškus santykius su kitomis, ypačiai mums rūpimomis, tautomis.

Tas gera, kad į Vasario 16 d. minėjimą paprastai kviečiame, bent JAV-se, dar vietinius valdžios ar visuomenės pareigūnus ir visokius politikus, kurie angliškai pasako ilgesnes ar trumpesnes prakalbas, bet ar patvariau tat naudojama Lietuvos vadavimo reikalui, ar užmezgami patvaresni politiniai ryšiai, net ar bent pasirūpinama, kad šie prakalbininkai sugebėtų atskirti lietuvius nuo latvių arba nuo lenkų ir kitokių „slavų"? Tas gera, kad minėjiman beveik visados kviečiami latvių ir estų atstovai, ir gražiai išklausome jų sveikinimų ir solidarumo su mumis pareiškimų, bet ar visados prisimename pakviesti taip gudų ir ukrainiečių atstovus, arba pakvietus leisti jiems viešai pratarti? Be labiau ar mažiau išlaikyto tarpusavinio pabaltiečių vieni kitų tautinių švenčių lankymo, kiek vietose palaikomi vienų su kitais nuolatiniai santykiai net tik vieniems iš kitų idėjiniu, organizaciniu ar šiaip tautiniu atžvilgiu pasimokyti, pasistiprinti ar dar kaip pasinaudoti?

Tas gera, kad, turėdami visokias visokiausias bendrąsias tautinės savo bendruomenės organizacijas, buriamės taip pat į tam tikrus regioninius sambūrius — Vilniaus krašto ar Mažosios Lietuvos vyrų ir moterų — tų kraštų žmonių lietuviškumui stiprinti ir politiniam, tautiniam jų reikalui nuo pasikėsinimų iš šalies ir visokių pavojų budriai sergėti; gera net, kad nesikratome nei neturinčiomis politinės reikšmės žagariečių, joniškiečių, kupiškėnų ar tam tikromis draugijomis, kurios kad ir siauriau, bet savaip vis dėlto tautiškai bent dalį mūsų tautiečių stiprina ir šildo, tad nepeikfina būtų kad ir kiekvieno Lietuvos valsčiaus išeiviams tokiuo pat būdu susitvarkyti. Tačiau ar nereikėtų mums savo tautinės veiklos ir per savo bendruomenės tvorelę kiek perkelti, buriantis su vienu kitu mūsų kaimynu į idėjinio bendravimo kuopas ir kuopeles?

Pabaltiečių trijų tautų politikai tariasi, savarsto, suka sau galvas, kaip ateityje labiau savo tautas, savo kraštus tarpusavyje sutatrinti ir net stipriau surišti, bet tų tautų išeivių visuomenei jau šiandien savo tarpe suartinti, subrolinti ar suseserinti, kiek, pavyzdžiui, naudojama kad ir lietuvių-latvių „Vienybės" draugija, nepriklausomybės laikais savo vaidmenį suvaidinusi suartinant tas dvi tautas ir Vokietijoje tremtinių stovyklose atgaivintoji, lyg prašyte prašantis darbo JAV ir kitų kraštų lietuvių ir latvių visuomenėje?

Nepriklausomoje Lietuvoje turėjome dar lietuvių-prancūzų, lietuvių-anglų, lietuvių-šveicarų, lietuvių-švedų ir panašių labiau ar mažiau pasieriškusių draugijų, ir nedristu teigti, kiek kuri jųjų būtų galima dabar atgaivinti jau nebe Lietuvos žemėje, bet anais laikais man teko taip pat Kaune priklausyti veikliai lietuvių-ukrainiečių draugijai ir 1931 m. Vilniaus reikalu važinėjant po mūsų kolonijos JAV-se, ne tik savo tautiečių, bet ir ukrainiečių gražiai savo darbe paremiamam, dalyvauti ir tokios pat draugijos Čikagoje steigime. Ar nenaudinga būtų ir mūsų metu vienur kitur panašiais draugijas (su ukrainiečiais, estais ar dar su kuo mums artimesniu) įsteigti, nepaliekant jų tik popieriuje teįvardintų, bet ir veikimu jas įgyvinant?

Taip vienas klaustukas iššaukia kitą ir, be abejo, dar daugiau jų iššauktų, bet gal jų jau pakanka tam, kad iš jų išryškėtų bendras klausimas — reikalas, kaip labiau sujudinti, įveiklinti mūsų visuomenę čia nurodytoje tautinio-politinio darbo srityje. O, kad ligi kitos Vasario 16-tosios būtų kas tikro tuo atžvilgiu padaryta!

M. Biržiška
Los Angeles Kalifornijoje

AS GYVAI TIKIU KAD...

Giliai įsisąmoninusi, susipratusi, laisvę mylinti tauta yra labai galingas, nenugalimas žmonijos gyvenime veiksnys kovose dėl tautinės ir politinės laisvės. Jei visų Lietuvių ir Lietuvos žmonių širdyse degs gyva tėvų žemės ir gimtojo krašto meilė, jei kiekvienos šeimos židinyje bus gaivinama, palaikoma, branginama tautinių padavimų bei tradicijų sąmonė su tvirtu pasiryžimu aukotis ir kovoti, būkime tikri — tikriausi, išmuš mums išlaisvinimo valanda, ir mūsų tauta galės atlikti jai Apvaizdos skirtąjį uždavinį tautų tarpe.

PREL. KAZ. ŠAULYS.

BUKIME PASIRUOSE

J. KAMINSKAS

Šiais metais Vasario 16-osios aktą minime ypatingu momentu. Neatsitiktina, kad prezidento rinkimus Jungtinėse Amerikos Valstybėse laimėjo Eisenhoweris. Amerikos tauta, gal istorinio momento liepimų paveikta, perdavė krašto, valdymą vyriausybei, iš kurios laukia aiškių sprendimų ir ryžtingos veiklos. Kas ir Amerikai, šiandien vadovaujančiai laisvajam pasauliui, yra svarbiausia, tai „sutvarkyti" pasaulį sutvarkant Kremlių. Didžiojo Amerikos biznio interesai čia visiškai sutampa su kilniais žmonijos siekimais, ir tas laiduoja Amerikos politikos ryžtumą. Pirmieji naujosios vyriausybės pasisakymai ir jos pasiruošimai duoda ir mums pagrindo tikėti, kad ikšiolinę „defenzyvos" politiką pakeis energingų veiksmų žygiai. Stovime įvykių posūkyje.

Rytų ir Vakarų santykių sprendimu bus sprendžiamas ir Lietuvos likimas. Laukiami paspartinti įvykiai stato ir prieš mus naujus uždavinius. Ne tiek naujus, kiek mums primena mūsų p a g r į n d i n į — sustiprinti, kiek tik mes galime, mūsų pastangas Lietuvai laisvinti. Dėl to ir Vasario 16-osios minėjimas turi mums būti ne tautinio parado šventė, bet trimito garsas, šaukiąs pasiruošti gal jau lemiamai kovai. Ne iškilmingieji aktai ir jų signatarai lemia įvykius. Laisvė i š k o v o j a m a, ir kova, kad ir palankiausių sąlygų remiama, gali būti laimėta vienu siekimu apjungtos tautos, pasiryžusios laisvai gyventi. Vasario 16-osios aktas tuo mums yra ypatingai svarbus, kad jis nusako, kaip turim gyventi. Pergyvenę savojo vadizmo laikotarpį, pakėlę visų okupacijų diktatūriškus režimus, mes šiandien turime žinoti tik vieną kelią į mūsų laisvąją ateitį — sutvarkyti visą mūsų gyvenimą demokratijos pradais, padėdami jos pagrindan socialinio teisingumo dėsnį. Tik tąja sąlyga mes galėsime patikrinti pažangą mūsų kraštui ir būti tinkamas narys laisvųjų tautų šeimoje.

Didžiuojamės mūsų tauta, kad ji ir pastaraisias Lietuvai tragiškais metais mokėjo nepalaužta pakelti žiaurius likimo smūgius ir iki šiol didvyriškai kovoja už savo laisvę. Bet ar ją pasekame? Daug kas mūsų miesčioniškojo „gerbūvio" liūliuojami, pradedame skęsti miesčioniškuose „idealuose", atsimodami nuo pareigos jausmo namie kovojantiems. Nepriklausomybės aktą minėdami, prisiminkime, kad ir mums yra skirtas atsakingas uždavinys, — laisvajam pasauly būnant, daryti kas tik galima, kad Lietuva ir vėl būtų laisva. Pasiryžimo kupini, daug ką galime padaryti. Ir dabar, berods, artėja laikas, kad parodytume, ką mokame Turime susirikiuoti ir pasiruošti. Laukiami svarbūs įvykiai pareikalaus ir iš mūsų, kad nepasiliktume jų užpakaly. Pirma visų turi susistiprinti mūsų kovos vadovybė, nes iš jos pirmoj eilėj bus pareikalauta, kad laiku mokėtų daryti reikalingus sprendimus ir kad tikslingai ir laiku panaudotų apjungtas mūsų jėgas Lietuvos bylai ginti laisvajam Vakarų pasauly.

Švęsdami Vasario 16-ąją, neužmirškime dar vieno. Sėkmingai mūsų kovai daug reiškia pinigas. Dėl to aukokime Tautos Fondui su nuoširdžiu jausmu ir supratimu, kad mūsų skatiką dedame ant Tėvynės krauju sulaistyto aukuro. Tai galim ir privalom padaryti kiekvienas.

Tebūnie mums šių metų Vasario 16-osios minėjimas kilnaus pasiryžimo diena!

„SUKASKITE DANTIS"

VILNIAUS PARTIZANAI SUČIUPO „STRIBUS".

Iš Vilniaus gauta tiesioginių žinių, kad gruodžio mėn. prie Rudiškių geležinkelio stoties, partizanai sugavo du slaptus MVD agentus „Stribus". Partizanai sulaikė sunkvežimį, kuriuo stribai važiavo, nuvežę jį į mišką padegė. Stribus nusivarė su savimi. Po kiek laiko, pus gyviai iš baimės stribai pėsti atsibaldė į Rudiškių miestelį ir užaliarmvo MVD Rajono Valdybą. Į mišką tuojau buvo pasiųsta stipri MVD-istų kolona su šarvuočiais, bet rado tik... sudegusį sunkvežimį.

Tuo pačiu metu Eisiškių rajone partizanai padarė kratą komjaunimo būstinėje. Į partizanų rankas pateko vietos stribų slaptas sąrašas ir kiti svarbūs slapti dokumentai. Vėliau rajone buvo išmėtyti lapeliai, kuriuose partizanų būrio štabas praneša, kad beveik visi rajono komjaunimo aktyvistai buvo MVD „Sek-sotai".

Visos MVD pastangos surasti Vilniaus krašte veikiančius partizanus buvo nesekmingos. Po tų įvykių ruskeliai, o ypatingai stribai, bijojo nosį įkišti į apylinkės miškus. Jei MVD siunčia patrulius, jie vyksta šarvuotais automobiliais ir gerai ginkluoti kulkosvaidžiais bei automatiniais pistoletais.

Neramu rusams net ir pačiame Vilniaus mieste. Prieš pat Kalėdas stambesnių įmonių „Partklubai" gavo paštu laiškus, kuriuose Vilniaus partizanų „Kovai su ūkine Lietuvos eksplotacija skyrius" perspėjo įmonių direkcijas, ypatingai profsajungų valdybas, kad liautųsi naikinę Lietuvos ūkį. Laiškuose, tarp kita ko buvo sakoma: „Visi jūsų pikti darbai prieš Lietuvą yra atydžiai sekami. Kiekvienas būsite patraukti atsakomybėn už Lietuvos tautinio turto grobstymą ir naikinimą.

Saugumo organai stropiai surinko ir sunaikino tuos laiškus, bet daug jų pateko ir į darbininkų rankas. Po šio įvykio visose spaustuvėse pastatytos MVD sargybos ir slapti agentai. Tačiau ir tai ruskeliams mažai padėjo. Tuojau pasklido nauji partizanų spausdinti lapeliai — Kalėdų ir Naujųjų Metų linkėjimai lietuviams pramonės darbininkams. Linkėjimuose sakoma: Lietuviai, pramonės darbininkai! Šiandien jūs esate priversti dirbti sovietų naudai. Sukąskite dantis ir kantriai iškęskite sunkią sovietinių budelių priespaudą. Būkite tikri, kad artėja laisvės valanda. Greitai okupantai bus išsluoti iš mūsų krašto ir jūsų fabrikai dirbs Lietuvos ir lietuvių naudai.

Vilius Vanagas
Austrija, 1953 m. vasaris.

KIAUŠINIMAS IR DEŠRELĖMS NEBEREIKĖS KORTELIŲ

Mitybos ministeris, Lloyd George, pranešė, kad nuo š.m. kovo mėn. 26 d. panaikinamas kiaušinių sunormavimas. Nuo tos dienos kiaušiniai bus parduodami laisvai, taip, kaip dabar saldumynai Laisvoje prekyboje tuzinas kiaušinių kaštuos 4 — 5 šilingai. Nuo kovo 1 d. panaikinama kainų ir mėsos kontrlė, iš kurios gaminamos dešrelės. Iki šiolei dešrelės buvo normuojamos ir jų gamintojai turėdavo teisę tik 65 proc. dėti grynos mėsos.

ROSENBERGŲ EGZEKUCIJA ATIDĖTA

Vasario 17 d., New Yorke, buvo paskelbta, kad atominių ginklų išdavusiems paslaptį šnipams Rosenbergams mirties sprendimas bus įvykdytas kovo 12 d. Ryšium su tuo paskelbimu, mirties sprendimo vykdytojas jau buvo betikrinąs elektrinės kėdės veikimą. Tą pačią dieną, tačiau, buvo pakeista data, nukeliant ją į kovo mėn. 30 d. Apeliacinis JAV teismas nutarė sprendimą atidėti, kad nuteistieji galėtų paduoti Vyriausiajam Teismui prašymą, peržiūrėti jųjų bylą.

A. † A. ZIGMUI KINKAI

mirus, jo žmonai p. O. Kinkienei ir sūnui Romualdui liūdesio valandoje reiškiame gilią užuojautą.

P. Lederienė ir šeima.

P-lę Agotą Grigulaitę ir skyriaus narį p. Mokylą Talkačiauską sukūrusius lietuvišką šeimą, sveikiname ir linkime sualėtos ateities.

Rochdale skyr. Valdyba ir Nariai.

Manhchesterio lietuvių socialinis klubas, nenumatytoms aplinkybėms susidėjus, š.m. vasario mėn. 22 d. 15 val., klubo patalpose šaukia nepaprastą klubo narių susirinkimą.

Klubo nariai prašomi susirinkime dalyvauti, kartu pasiimant nario korteles.

Nustatytu laiku reikiamam narių skaičiui nesusirinkus, po valandos laiko įvyks sekantis susirinkimas, kuris skaitysis teisėtu bet kuriam narių skaičiui dalyvaujant.

Klubo Vadyba

Charles Sivokas, 1254 East 84 Str., Cleveland, Ohio, USA. prašo atsiliepti savo seserį Magdaleną Sivokaitę, kilusią iš Balbieriškio valsčiaus, Putresių kaimo ir apsigyvenusią Prancūzijoje prieš 30 metų.

PAMIRSTAS ISRADEJAS

Gražią 1913 m. rugsėjo naktį, Dr. Rudolf Diesel, plaukė per kanalą į Angliją, kur jis buvo numatęs susitikti su pramonės ir Admiraliteto atstovais. Laivo laikrodis rodė dešimtą val. vak., kai Dieselis, atsisveikinęs su bendrakeliaiviais, nuėjo į savo kabinetą. Nuo to laiko jo daugiau niekas nematė. Tai buvo tarptautinė sensacija. Pirmojo karo metu plačiai buvo kalbama, kad Dieselį nužudė vokiečių agentai, norėdami sutrukdyti jo pasimatymą su britų Admiralitetu.

Tas paslaptingas Dieselio dingimas palengva buvo pamirštas ir daugelis mūsų šiandien, kasdien kartodamas žodį dyzelis, vargu ar prisimena gyvenimo istoriją vyro, kuris davė vardą šio tipo motorams, o žmonijai svarbų išradimą.

Rudolfas gimė 1858 m. Mokėsi mechanikos mokykloje. Būdamas greitos orientacijos ir išradingo proto, jis labai gerai ir greit baigė Augsburgo amatų mokyklą ir netrukus įsigijo Muencheno Technikos Instituto diplomą. Rudolfas tada buvo tik 20 metų amžiaus. Jo mokytojai buvo nepaprastai nustebinti jauno studento sugebėjimais.

Vienas Dieselio profesorių, Dr. Carl Linde, skaitydamas paskaitas apie garo mašinas, nurodė, kad tik 10 proc. energijos yra sunaudojama produktingai, o 90 proc. dingsta be naudos. Jaunas Dieselis savo sąsiuvinyje įsirašė pastabą: „Mechaninė teorija moko mus, kad tik maža dalis energijos yra sunaudojama produktingai. Ar tai nesako, kad garo išnaudojimas savo esmėje yra kur nors klaidingas. Siūlosi išvada, kad energiją reikia panaudoti darbui netarpiškai, bet kaip tai galėtų būti padaryta?"

Vėliau jis pamatė naujo modelio cigarų uždegėją. Tai buvo i korkinį pistoletą, panašus daiktas, kuris uždegavo vidui esančias dujas. Iš to Dieselis išvystė savo idėją, kaip galima išnaudoti energiją darbui netarpiškai.

Vedęs, Dieselis įsikūrė Paryžiuje, kaip Prof. Lindes šaldytuvų agentas. Tada jis ėmėsi vystyti naujo tipo motoro ideją. Planų ir apskaičiavimų krūvos augo. Dažnai jo žmona rasdavo jį užmigusį prie darbo stalo. Dieselis patyrė, kad kuo labiau suspaustas oras, tuo jis daros karštesnis. Pridėkite ranką prie dviračio pompos ir galite įsitikinti patys. Jei taip, galvojo Dieselis, tai kodėl nepagaminti motoro, kuris veiktų pagal šį principą. Įleiskite į cilinderį tyro oro ir suspauskite iki 1/16 tūrio. Temperatūra pakils iki 1000 F. Tada išvirkšite žibalo ir jis užsidegs. Štai ir yra motoras, kuris nereikalauja komplikuotos padegimo sistemos.

Daugelis jaunų vyrų, priėję tokios išvados, būtų tuoj ėmęsi statyti mašiną ir, be abejonės, nesekmingai. Kitaip galvojo Dieselis. Jis visų pirma pasidarė detalizuotus brėžinius ir apskaičiavo kiekvieną mašinos varžtelį.

Būdamas 35 m., Dieselis buvo perkeltas į Lindes Berlyno įstaigą. Jo skaičiavimai ir brėžiniai jau buvo visiškai parengti. Kaikuriuos savo išradimus Dieselis jau buvo užpatentavęs. Berlyne būdamas, jis 1893 m. sausio mėn. išleido knygą, pavadintą „Teorija ir konstrukcija racionalizuoto šiluminio motoro". Tai nedidelė knygutė, bet ji priklauso prie nedaugelio knygų, kurios pradėjo naują erą. Tačiau jos pasirodymas nebuvo sutiktas iškėstomis rankomis. Daugelis ėmė Dieselį pajuokti, o jo motorą pavadino „popieriniu motoru", nes jis buvo tik popieriuje atspausdintas.

Nežiūrint pajuokos, atsirado entuzijastų. 1893 m., vasarą, Krupas pasiūlė Dieseliui finansuoti jo motoro gamybą. Rugpiūčio mėn. buvo pagamintas pirmsis motoras. Bandymas buvo nesėkmingas. Motoras sprogo. Per plauką mirties išvengęs Dieselis nepaprastai tuo džiaugėsi. Tuo buvo įrodyta, kad suspausto oro pagalba galima padegti alyvą.

Keturis metus Dieselis vargo, taisydamas savo pirmojoje konstrukcijoje padarytas klaidas. Bet vieną dieną į Augsburgą suvažiavo daug garsių inžinierių pamatyti nuostabų 20 arklio jėgų dyzelmotorą, kuris nustebino juos savo pajėgumu.

Svarbiausias dalykas, kad dyzelmotoras gali naudoti ir patį blogiausią ir pigiausią žibalą. Tikrumoje jis gali naudoti bet kokį degantį kurą. Pats Dieselis pradžioje naudojo maltą anglį, bet pastebėjo, kad labai greit užsiteršia cilinderiai. Tada jis išbandė ricinos alyvą, palmių alyvą, žuvies taukus, medvilnės sėklų alyvą ir žemės riešutų aliejų. Net pasukomis galima varyti dyzelmotorus, tik inžinieriai šio kuro motorų savininkams nerekomenduoja.

Per penkioliką metų, nuo pirmojo motoro demonstravimo, Dieselis pasidarė garsus ir turtingas. Jis gyveno karališkuose rūmuose, Muenchene, o pinigai į jo kišenes plaukė iš penkiuose kraštuose esančių Dieselio įmonių.

1912 m. jis nuvyko į JAV, norėdamas sudominti fabrikantus dyzelmotorų gamyba. Mat Amerika, turėdama milžiniškas naftos atsargas, nesi domėjo Dieselio išradimu. Dieselis, tačiau, nujautė labai šviesią ateitį savo išradimui JAV. Ir neapsiriko. Šiandien jo motorai yra užėmę labai garbingą vietą amerikiečių pramonėje.

Tais metais įvyko netikėta tragedija: Dieselis dingo. Buvo pasakojamos istorijos, kad vokiečių agentai jį nužudę. Už savaitės po Dieselio dingimo, Olandijos pakraščiuose žvejai ištraukė neatpažįstamai sužalotą lavoną. Iš kaikurių kišenėse rastų dalykų jis buvo atpažintas. Dieselio Vienas vokiečių pavandeninio laivo jūrininkas pasakojęs, kad „išdavikas" Dieselis užsitarnavęs pelnytą galą.

Tačiau Dieselio sūnaus parašytoje tėvo biografijoje šis įvykis aiškinamas kitaip. Dieselis, nežiūrint savo ištaigingo gyvenimo, buvęs bankrote. Jis bandė spekuliuoti namais, bet nepavyko. Turėjo daug nuostolių. Būdamas labai kieto ir užsispyrusio būdo, jis nenorėjo prašyti pagalbos iš kitų ir, nenorėdamas pergyventi gėdos, pats nusižudęs.

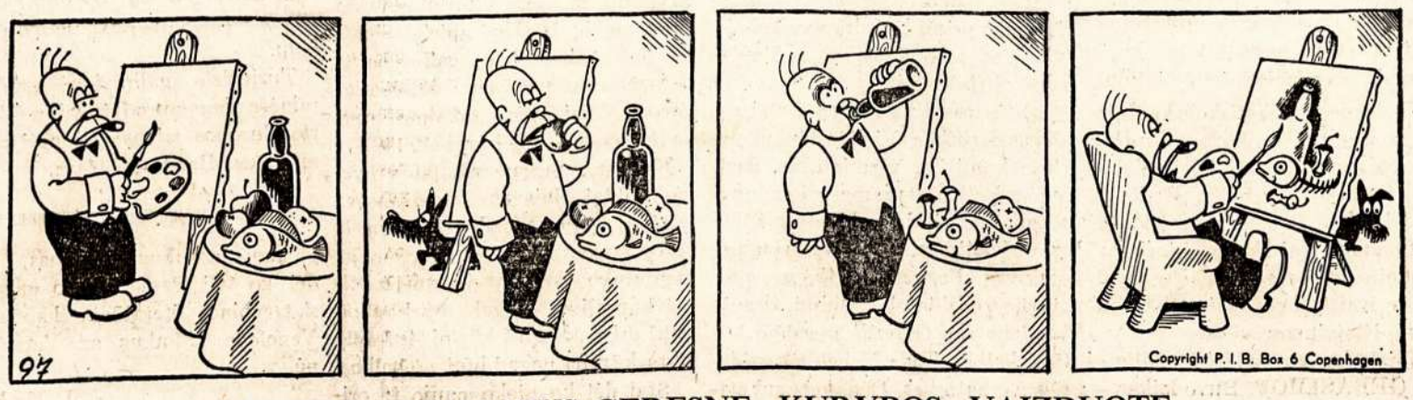

MODELI SUVALGIUS-GERESNE KURYBOS VAIZDUOTE...

Britanijos LIETUVIS
EUROPOS LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

THE LITHUANIAN WEEKLY

Leidzia — DBLS Centro Valdyba su Europos Lietuviu Bendruomenemis, kurias atstovauja: Pr. Zunde — Vokietija, J. Masiulis — Prancuzija, J. Dedinas — Belgija, J. Stonkus — Sveicarija, J. Lingis — Svedija, S. Lozoraitis (jun.) — Italija, A. Galkus — Olandija, S. Slesinskas — Danija ir A. Glionertas — Austrija.

Red. Br. Daunoras. Redakcijos ir Administracijos adresas: 43, Holland Park, London, W.11. Telf. PARk 9699.
Redakcija rastus taiso ir trumpina savo nuoziura.
Prenumeratos kaina: metams — 35 sl., 6 men. — 20 sl., 3 men. — 12 sl.
Uzsienyje metams — 6 doleriai.
Skelbimai: spaudos eilute arba jos vieta — 1 sl.
Adreso pakeitimas — 1 sl. Paskiras numeris — 1 sl.
Spausdina NIDOS spaustuve, 3, Southern Row, London, W.10

Printed by Lithuanian House, Ltd., 43, Holland Park, London, W.11.